

Studium

OBSAH:

MOTU PROPRIO // FRANCIS JAMES, O poetické lásce k chudým
a o lásce k zvířatům // MARCEL SCHWOB, Anarchie // LEON BLOY,
Století Mrch // JAKUB DEML, Pravda // GEORGES POULTI, Zákon čtyř-
století čili Rytmus historie // AR-
NOŠT HEZZO, Pohled k Východu
// BARBEY D'AUREVILLY, Litera-
tura z tabáku // CAMILLE LEMON-
NIER, Prst Boží, ATO. . . Dva
světlotisky dle FELICIENNA ROPSA.
BABICE / p. LESONICE / M.

pořádané Jakubem Demlem.
(Babice, pošta Lesonice)
vydalo již :

LEON BLOY / **Syn Ludvíka XVI.** Přeložil Josef Florian. Formát 12 × 16 cm. Stran 208. Cena K 1.64. Motto Kniha byla popsána vnitř i zevnitř, a bylo v ní psáno nařikání a píseň žalostná a běda. (Ezechiel II, 9.) Tištěno 444 ex. Na skladě dosud 60 exempl.

SOUBORNÉ PRÁCE FRANTIŠKA BÍLKA. Cyklus I. »**ŽIVOT**«. Obsahuje ve 3 sešitech 6 světlotisků, 5 lithografií a 7 zinkografií. Každý sešit opatřen jest trojdílným obalem, ozdobeným původními lithografiemi Fr. Bílka. Velkost sešitu 28 × 38 cm. Tištěno Unii ve 300 exempl. Cena 6 korun.

K cyklu tomuto připojen jest doprovod slovem Jakuba Demla. Celek uzavřen básní v prose „Smrte lně Tich o“ od téhož spisovatele, lithograficky psanou a vyzdobenou Frant. Bílkem, vše ve formátě cyklu.

UKÁZKOVÝ SEŠIT PRACÍ FRANT BÍLKA v rozměrech cyklu, obsahuje 2 světlotisky, 3 lithografie a 2 fotozinky. Cena K 2.—. Na skladě pouze 20 exempl.

LEON BLOY / **Brelan Vyobcovaných** (Hrozná dítě, Blázen, Prašivec). Velkost 12 × 16 cm. Str. 96. Cena K 1.10. Tištěno 444 exempl. Dosud na skladě 78 exempl.

Knižka pojednávajíc o Barbey d'Aurevillym, Arnoštu Hellovi a Verlainovi, demonstruje nenávisť moderního křesťanstva k umění.

STUDIUM,

poslušno jsouc rozkazů Svrchovaného Velekněze
Pla X., uveřejňuje úplně MOTU PROPRIO ze dne
18. prosince roku 1903. a slibuje bedlivě dbáti
jeho pravidel. o o o o o o o o o o

PIUS X., PAPEŽ.

MOTU PROPRIO

Hned v prvním Svém okružním listu Biskupům celého světa, věrnou ozvěnou jsouce všemu, co Naši slavní Předchůdcové rozhodli o katolické působnosti lajků, prohlásili jsme, že toto podnikání jest velmi chvalitebno, ba nutno v nynějším postavení Církve a společnosti občanské. Nemůžeme nechváliti důrazně horlivost tolika znamenitých osobností, jež ode dávna obětovaly se tomuto ušlechtilému úkolu, a zápal tolika mladých lidí výborných, kteří jaře závodí ve spolupůsobení. XIX. kongres katolický, k němuž jsme zavdali podnět a jež jsme podporovali, dostatečně ukázal bujarost sil katolických, a čeho lze dosáhnouti k prospěchu a spáse lidových vrstev věřících tam, kde tato akce jest dobře řízena a disciplinována a kde panuje sjednocení

myšlének, zálib a prací u všech, kteří se jí zúčastňují.

Nicméně litujeme živě, že jisté různosti náhledů, vyskytnuvši se mezi nimi, vyvolaly polemiky příliš ostré, jež kdyby nebyly zavčas potlačeny, mohly by tyto síly rozdělití a je oslabiti. My, kteří jsme doporučovali nade vše sjednocenost a svornost duchů před kongressem, by bylo možno stanovití společným souhlasem vše, co se týká praktických pravidel působnosti katolické, nemůžeme se nyní odmlčeti. A protože rozbíhavost hledisek na půdě praktické přechází velmi snadně do theoretického oboru, kdež mají hledati nutně svou oporu, záleží na tom, bychom pevně stanovili zásady, na nichž každá katolická akce má se zakládati.

Lev XIII., blahé paměti, Náš znamenitý předchůdce, jasně vymezil pravidla lidové akce křesťanské ve slavných encyklikách *Quod apostolici muneris*, z 28. prosince 1878; *Rerum novarum*, z 15. května 1891, a *Graves de communi*, z 18. ledna 1901, a ještě ve zvláštním návodu, vzniknuvším ve Svaté Kongregaci mimořádných církevních záležitosti ze dne 27. ledna 1902.

A My, kteří neméně než Náš předchůdce dotvrzujeme, kterak jest nutno dobře řídití a vésti lidovou akci křesťanskou, prikazujeme, by tato pravidla velmi moudrá a obezřelá byla přesně a plně zachovávána a by nikdo neodvážil se vzdáliti se od nich ani v nejmenším. — Zároveň, by se stala jaksí živoucnějšími a by

snadněji působila, odhodlali jsme se shrnouti je v následující články, v zkrácené formě vyjmuté ze zmíněných dokumentův, jakožto základní řád lidové akce křesťanské. Musejí býti všem katolíkům stálým pravidlem jich chování.

ZÁKLADNÍ ŘÁD

LIDOVÉ AKCE KŘEŠŤANSKÉ.

I. — Společnost lidská, jak Bůh ji založil, jest složena z prvků nerovných, právě tak jako nerovné jsou údy lidského těla; není možno je zrovnostniti; tím by se přivodila zkáza samé společnosti. (Enc. Quod apostolici muneris.)

II. — Rovnost různých údů společnosti záleží jedině v tom, že všichni lidé vzali původ svůj od Boha, svého tvůrce, že byli vykoupeni Ježíšem Kristem, a že mají dle přesné míry svých zásluh a svých provinění býti souzeni, odměněni nebo potrestáni Bohem. (Enc. Quod apostolici muneris.)

III. — Následovně jest přiměřeno řádu, jejž Bůh ustavil, že jsou ve společnosti lidské knížata a poddaní, majetní a nemajetní, bohatí a chudí, učené a nevědomé, šlechtici a plebejové, kteří všichni spojeni poutem lásky, mají se vzájemně podporovati k dosažení svého posledního

úcelu v nebi, a na zemi hmotné a mravní spokojenosti. (Enc. Quod apostolici muneris.)

IV. — Nejen že jest člověku dovoleno, by statků pozemských užíval jako zvířata; má i trvalé právo, by byl jich majetníkem a držitelem, těch, jež se stráví použitím, jako těch, jež užitím se nezničí. (Enc. Rerum novarum.)

V. — Jestliť právem přirozeným nepopěrným soukromé vlastnictví, plod to práce nebo dovednosti, postoupení nebo darování, a každý může jím rozumně nakládati dle své vůle. (Enc. Rerum novarum.)

VI. — K vůli usmíření rozporu mezi bohatými a nemajetnými jest nutno rozlišovati spravedlnost od lásky. Nemáme práva požadovati a dovolávati se majetku leda tehdy, když spravedlnost byla porušena. (Enc. Rerum Novarum.)

VII. — Závazky a povinnosti proletářův i dělníků jsou takovéto: obstarati úplně a věrně práci, jež byla dle spravedlnosti smluvena a svobodně přijata; nikterak neškoditi zaměstnavatelům ani na jejich statcích, ani na jich osobě; ba i v hájení svých vlastních práv zdržeti se činů násilných a nikdy neproměnití své požadování ve vzpoury. (Enc. Rerum novarum.)

VIII. — Závazky a povinnosti kapitalistův a zaměstnavatelů jsou následující: platiti řádnou mzdu dělníkům; nebýti na újmu jich oprávněným úsporám ani násilím, ani podvodem, ani lichvou zjevnou nebo tajnou; tolik svobody jim povolití, by mohli plniti své náboženské povinnosti: ne-

uváděti jich v takové okolnosti, kdež se mravy kazí, a v nebezpečí pohoršení uvádějí; neodvraceti jich od ducha rodinného a od lásky ku spořivosti; neukládati jim práci nad jich síly nebo neslušící věku nebo pohlaví. (Enc. Rerum novarum.)

IX. -- Die příkazu Evangelia o lásce bliženské jsou bohatci a majetní zavázáni chudým a nuzným pomáhati. Tento příkaz ukládá tak vážnou povinnost, že v den soudu bude zvlášť požadován účet z jeho plnění, jak to sám Kristus pravil. (Mat. XXV.) (Enc. Rerum novarum.)

X. — Chudí zase nemají se stydět za svou chudobu, aniž opovrhovati milosrdnou pomocí bohatých, zvláště když pomyslí na Ježíše Spasitele, jenž, moha se naroditi v bohatství, stal se chudým, by zušlechtil chudobu a obohatil ji neporovnatelnými zásluhami pro nebe. (Enc. Rerum novarum.)

XI — K rozřešení otázky dělnické mohou přispěti mocně kapitalisti i dělníci, a to institucemi, jimiž by se zaopatřila příležitá pomoc těm, kdož jí potřebují, a by přiblížily se a sjednotily obě třídy mezi sebou. Takovými jsou společenstva vzájemné pomoci, mnohonásobné soukromé pojišťovny, ochrannovny pro dítky a nade vše korporace umění a řemesel. (Enc. Rerum novarum.)

XII. — Toť tedy cíl, k němuž směřuje zvláště lidová působnost křesťanská nebo křesťanská demokracie ve svých četných a rozličných pracích. Avšak této křesťanské demokracii má se rozumět ve smyslu pevně autoritou již stano-

veném, jenž velmi vzdálen jsa pojmu „demokracie sociální“, má za základ principy víry a morálky katolické, zvláště ten, by se nezasahovalo žádným způsobem do nedotknutelného práva soukromého vlastnictví. (Enc. Graves de communi.)

XIII. — Kromě toho nesmí se křesťanská demokracie nikdy mísi do politiky, nesmí sloužiti ani stranám, ani úmyslům politickým; tam není její obor: avšak má býti dobrodějnou akcí ve prospěch lidu, založenou na právu přirozeném a na příkazech Evangelia. (Enc. Graves de communi.) (Inst. sv. Congr. mimořád. církev. zálež.)

Křesťanští demokrati Italští musejí se zdržeti úplně účastenství v jakékoliv akci politické, jež v nynějších okolnostech, z důvodů řádu velmi povýšeného, jest zakázána každému katolíkovi. (Instrukce právě citovaná.)

XIV. — V provádění svého úkolu jest křesťanská demokracie přísně zavázána k nezbytné závislosti od autority církevní a musí jeviti vůči biskupům a jich představitelům úplnou podřízenost a poslušnost: nesvědčí to ani o záslužné horlivosti, ani o upřímné zbožnosti, když se podnikají věci, byť krásné i dobré na pohled, neschvalované však příslušným pastýřem. (Enc. Graves de communi.)

XV. — By tato křesťanská demokratická působnost měla jednotu vedení, v Italii musí býti řízena prostřednictvím kongressův a katolických komitétů, jež po tolika letech chvaliteb-

ných úsilí tak velkých zásluh o Církev si zjednaly, a jimž Pius IX. a Lev XIII., blahé paměti, svěřili úkol, by řídily všeobecný ruch katolický, stále pod dohledem a vedením biskupů. (Enc. Graves de communi,)

XVI. — Spisovatelé katoličtí, ve všem, co se týká zájmů náboženských a působnosti Církve ve společnosti, musejí se podříditi plně, rozumem i vůlí, jako všichni ostatní věřící, biskupům a Papeži. Mají se zvláště vystříhati předbíhání o kterémkoliv vážném předmětě rozhodnutím Svaté Stolice. (Instr. sv. Congreg. mimořád. cirk. zálež.)

XVII. — Demokratičtí křesťanští spisovatelé, jako všichni spisovatelé katoličtí, mají podříditi předběžné cenzuře Ordinariátu všechny spisy, týkající se náboženství, křesťanské morálky a přirozené ethiky, dle Konstituce *Officiorum et munerum* (art. 41). Osoby stavu duchovního mají kromě toho dle téže Konstituce (art. 42) i když uveřejňují spisy rázu číře technického, zjednati si předběžné povolení Ordinariátu. (Instr. citov.)

XVIII. — Mají zároveň vynaložiti veškeré úsilí a přinést všemožné oběti, by panovala mezi nimi láska a svornost, vystříhajíce se bezpráví a hany. Když vzejdou neshody, dříve než se co uveřejní v časopisech, mají o nich referovati autoritě církevní, jež se postará o spravedlnost. Jsou-li od ní vyrovnáni, nechť uposlechnou ochotně, bez vytáček, a aniž by si nad tím ve veřejnosti naříkali, jinak nechť se odvolají ve

formě patřičné a v případech, jež toho vyžadují, k vrchnosti vyšší. (Instr. cit.)

XIX. — Konečně nechť spisovatelé katoličtí, hájící věc proletářstva a chudých, chrání se používati jazyka, jenž by mohl vnuknouti lidu odpor k vyšším třídám společnosti. Nechť nemluví o požadavcích a spravedlnosti, když se jedná o pouhé milosrdenství, jak bylo výše vysvětleno. Nechť si připomenou Krista, jenž chce sjednotiti všechny lidi vzájemným poutem lásky, jež jest náplní spravedlnosti a jež požaduje, by se pracovalo pro dobro vespolečné. (Instr. cit.)

Tato základní pravidla My z vlastního popudu a dobře jsouce si vědomi toho, co činíme, Naši autoritou apoštolskou, obnovujeme v každé z jich částí a nařizujeme, by byla předána všem komitétům, kruhům a jednotám katolickým, nechť kterékoliv povahy a kterékoliv formy. Tato společenstva nechť vyvěsí a upevní je v místnostech, kdež zasedají, a nechť často je přečítají ve svých schůzích. Nařizujeme kromě toho, by časopisy katolické je uveřejnily úplně, by slíbily je zachovávat a by vskutku svědomitě je plnily; ne-li, nechť jsou přísně upozorněny, a nenapraví-li se po upozornění, budou zakázány církevní autoritou.

Poněvadž však slova a úsilovnost činů neslouží k ničemu, nejsou-li ustavičně předcházeny, provázeny a následovány příkladem, zářivou to charakteristikou všech údů každého katolického svazu a podniku, musí nutně býti jich víra veřejně projevována svatostí života, neporušeností

mravův a bedlivým zachováváním příkázání Božích a Církevních. A to proto, že jest to povinností každého křesťana a též, by protivník zardíval se, nemaje, co by zlého o nás pověděl.

Doufáme, že tato péče, již staráme se o společný prospěch katolické akce, zvláště v Itálii, zvlažena jsouc požehnáním božským, šťastného ovoce v hojnosti ponese.

Dáno v Římě u Svatého Petra, 18. pros. 1903., prvního roku Našeho Pontifikátu.

Pius X., papež.

I.

O POETICKÉ LÁSCE K CHUDÝM.

Adrienu Mithouardovi.

Jedenkráté potkal jsem žebračku na ulici. Tři dítky na ni patřily. Byla to žena suchá, vysoká a držela v ruce velkou hůl, nahoře poutnickou čutorou opatřenou.

V druhé ruce držela provaz a na něm uvázan byl pes ryšavý a hubený. Oba šli rychle. Když jsem je spatřil, zkormoutilo se srdce moje. Odkud přicházeli a kam šli? Žena ta byla zasmušilá jako neplodný písek. Nebe, onoho dne šedivé, gloriolou ozařovalo celou hlavu této žebračky a byla taková velikost v bidě těchto dvou bytostí, že jsem musel před nimi pokleknouti.

Jindy zase potkal jsem starého muže. Byl jsem ve společnosti Mé Milované na cestě do

Francis Jammes.

černa vavříny zastíněné. Byl to stařec, jehož hlavu pokrýval klobouk podoby melounovité a jenž oblečen byl v kalhoty příliš krásné pro něho. A jedna nohavice tohoto starocha příliš byla vyhrnuta, až nad špatný střevíc, z něhož čouhaly vytahovačky. Ah! Smutné to vystrojení na den sváteční. Přiblížil se k nám a řekl mi jednoduše toto: «Dejte mi něco, jsem nešťasten jako kameny».

*

Bylo by třeba, aby k oné žebračce, o níž by každá zdravá a bystrá hlava, dle poutnické hole, usoudila, že jest nakloněna k mystické exaltaci, by se vypravili básníci, schopní okouzlovati její duši zázračnými příběhy.

Považujete chudé za prasata, že jejich nakrmení vám především leží na srdci, jakožto jediné pro ně vhodná almužna?

Této žebračce měla by se ku příkladu vyličiti smrt Svatého Ludvíka v Tunisu; lůžko v popelu, na němž ležel tento král umírající; sláva Křižáckých výprav a zvonící trubky nad vlnami; korouhve, kdež bděl Beránek, tichý v oněch dnech bouřlivých jako tehdy, když krácel po moři k apoštolům; dobyté Svaté Město a šedé, zaprášené palmy, a mělo by se jí vyprávěti o otrávených studnicích, a o chudých, kteří odjížděli z Francie ve vozích voly tažených a kteří odjížděli křičíce před každým městem: «Jerusalem! Ejhle Jerusalem!»

Ba v oněch dobách tuto chudasku se šatem temným, barvy studeného popela, s dlouhou holí, zakončenou čutorkou, se psem zrzavým jako písek neplodný, byli by ctili jako světici: tolik ctností zářilo z jejího mlčení.

K tomuto žebráku měli by se poslati jiní básníci, neboť básníci jsou lidé inspirovaní, kteří hovoří ku každému jazykem jeho srdce. Ti by ho uvedli do nějaké hospůdky, neboť staří lidé rádi líznou si trošky vína, jež zahřeje krev v žilách. A k vůli tomu, by povyrazila se mysl jeho, vypravovali by mu o Jean-Bartu, ohrožujícím ohněm střelný prach a zmocňujícím se sám takto anglického korábu; o hrozném dětství a válečném životě Duguesclina. A byl by se zajímal o tyto věci, protože ve skvělé duši prostých fakta trvají déle než data, a to následkem víry, jež ji osvěcuje.

Ten bude pravým básníkem, plným milosrdné lásky, jež všichni chudí pochopí. Bůh způsobuje, že v jeho pokojných štěpnicích všichni rozumí těmže plodům, těmže vodám, těmže hvězdám. Jest třeba, by básně byly studnicemi vody čisté, mile chutnající rtům všech.

II.

O LÁSCE K ZVÍŘATŮM.

Jest v pohledu zvířat světlo hluboké a sladce truchlé, jež mi vnuká takovou sympathii, že duše moje otvírá se jako útulek všem zvířecím bolestem.

Taková herka sploštělá, jež podřimovala s ústy při zemi pod nočním deštěm před kavárnou; agonie kočky vozem rozdrcené; poraněný vrabec, jenž se uchýlil do díry zdi; všichni jsou pokladnicemi takových bolestí, že navždy zapadly do mého srdce. Kdyby nebylo ohledu na lidskou čest, byl bych poklekl před takým utrpením, před takovými mukami, neboť měl jsem vidění svatozáře, obklopující hlavy těchto bolestných bytostí, svatozáři skutečnou, velikou jako vesmír, již na ně vložil Bůh.

Včera patřil jsem na trhu, kterak jezdí se na kolotoči se zvířaty dřevěnými. Byl mezi nimi také osel. Při tomto pohledu byl jsem nu-

cen plakati, protože jsem si připomenul jeho bratry živé, lidmi trýzněné.

Pocítil jsem potřebu modlitby, potřebu takového slova: Oslíčku, tys mým bratrem. Říká se, že jsi hloupý, protože jsi neschopen páchat zlo. Jdeš drobným krokem. Vyhlížíš, jakobys v chůzi své takto myslel: Hleďte! Nemohu jíti čerstvěji. Používají mne chudí, protože nedává se mi mnoho jísti. Oslíčku, bodcem násadky tě v boky rýpají. Tehdy si pospíšíš poněkud, avšak ne mnoho. Nemůžeš již dále Často padneš. Tehdy tě bijí, tahají za provaz, který přimkne se ti k hubě tak silně, že tvoje dásně se vyzdvihují a odkrývají se tvoje ubohé zuby žluté, bídou ohlodané.

V témže trhu slyšel jsem dudy ostrým, vřiskavým hlasem. Frizeau se mne tázal: To tohle ti připomíná africkou hudbu? — Ano, odvětil jsem. V Touggortu dudy měly podobný huhňavý zvuk. To jistě nějaký Arab hraje. — Vstupme, pravím, do boudy Uvidíme tam dromedáry.

Tucet malých velbloudů, stlačených jako sledi v sudě, ztupělých, točilo se v jakési jámě. S těmi, jež jsem viděl v Sahare, jichž srst čerila se jako vlny a kteří nemají kolem sebe než Boha a Smrt, shledal jsem se tady, v této díře, ó bědo srdce mého! Otáčeli se, otáčeli se zas a zase v tomto úzkém prostoru, a bolest, jež z nich stoupala ke mně, byla jako vrhnutí v obecenstvo. Chodili, chodili stále, hrdí jako chudičké labutě, obklopeni svatozáří hoře a truchlosti, pokryti groteskními cáry, hanobeni ženami, jež tančily,

pozdvihující své hubené červité krky k Bohu a k zázračnému listí kteréši oasy ve snech svého blouznění.

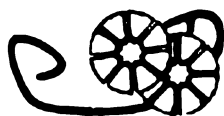
Ach!, jaká to prostituce bytostí Božích!... O něco dále králíci krčili se v kleci; a ještě dále červené rybičky v loterii plavaly v chemických balonech s hrdlem tak úzkým, že Frizeau se mne tázal: Kterak jen je tam vecpali? — Stlačivše je poněkud, pravil jsem mu. Dále živá drůbež, též v loterii, byla pobízena a strhována k třepetání pohybem jakéhosi metovidla. Uprostřed podsvinčátko, schvácené bláznivým strachem, ubohé malé selátko krčilo se roztaženo na břichu.

Slepice a kuřata, závratí napadené, s vřeskotem křičely a štipaly se jako posedlé. A můj společník upozornil mne na slepice mrtvé a oškubané, jež byly pověšeny vedle svých sestřiček živých.

Srdce moje se bouří při těchto vzpomínkách: Nesmírný soucit mne zaplavuje.

Ó básníku, přijmi do své duše, bys je tam zahřál a bys jim tam dal žítí ve štěstí věčném, tato hovádka trpící.

Hlásej slovo prosté, jež k dobrotě pohne nevědomé.

ANARCHIE.

PHÉDON rozmlouvá s
CÉBESEM.

I.

CÉBES. — Phédone, byl jsi osobně u Demochola v den, kdy byl veden z vězení na popraviště, nebo ti o tom někdo vypravoval?

PHÉDON. — Nebyl jsem tam, Cébesi, neboť úřadové nedovolili žákům Democholovým, by se k němu přiblížili, a strážé zastoupily cestu, by nás vzdálily od města. Avšak Xanthos, jenž byl pověřen bděním nad žalářem, a jenž ostatně jest člověk přívětivý a spravedlivý, vypravoval mi velmi podrobně, co se dělo.

MARCEL SCHWOB,
Klasobraní.

CÉBES. — Co pravil Demochol před smrtí a kterým způsobem zemřel?

PHÉDON. — Snadno tě upokojím, neboť si pamatuju i slova Xanthova. Hle, co mi vyprávěl. Před rozedněním, pravil mi, (neboť jest zvykem, že odsouzenci umírají při východu slunce), vstoupil jsem do vězení a kráčel jsem k loži Democholovu, jenž si zahalil hlavu, by spal. Uhodil jsem mu mírně na rameno. »Víš, pravím mu, co ti mám ohlásiti. S Bohem; pokus se, bys snesl s udatnou myslí, co jest nevyhnutelno.« Demochol, patře na mne, odpověděl »Bylo by neštěstím, milý příteli, kdyby mne statečnost opustila v podobné okolnosti. Avšak nestrachuj se: učiním, jak pravíš.« V tomže okamžiku posadil se na své lože, a ohnuv nohu, s níž se měla odstraniti pouta, pravil: »Jaká to neobyčejná věc ...«

CÉBES. — Ale, můj milý, neklameš se? Vždyť nám vypravuješ podruhé o smrti Sokratově.

PHÉDON. — Nikterak, ó Cébesi, ačkoliv vskutku jest možno, že nalézáš v mém vyprávění nějakou podobnost. Avšak dovol, abych dokončil; potom, chceš-li, přihlédneme pospolu, v čem se odlišuje řeč Democholova. Tak předně Demochol neučinil při příležitosti své nohy řeč o rozkoši a bolesti, avšak upozornil jednoduše na to, že jeho nohy jsou naběhlé a že nebude moci obouti střeviců, by kráčeti v nich mohl až k místu popravy.

Potom, tak pokračoval Xanthos, Demochol

~~~~~

povstal a vzal své šaty usmívaje se, aniž by dovolil, by mu pomohli. »Učiním se krásným mezi krásnými, pravil, pro tento den slavnostní.« Přinesli mu číši čerstvé vody. Vypil ji jedním douškem; obrátil se k těm, kteří byli přítomni, a ptal se »Jest někdo mezi vámi, jenž by rád se mnou diskutoval? Při jméně Božství, nikdy jsem se necítil lépe naložen k filosofickým rozpravám!« Avšak jeho žáci nebyli u něho a nikdo neodpovídal. Sluha magistrátní, původem Skyt, jménem Teippeleros, přiblížil se teď, by mu svázal ruce. Demochol, vida ho, pravil mu: »Velmi dobře, milý příteli; avšak čeho zapotřebí, bych učinil? Neboť na tobě jest, bys mne poučil. Patrně, vskutku, že's velmi zručný ve svém umění.« Sluha zachovával mlčení. »Vizte, pravil Demochol, jaká způsobnost v tomto člověku jest si vědom oškli-vosti svého úřadu!« Potom dodal »Kdybych byl mezi moudrými, bylo by mi snadno mluvit o pokroku vzdělanosti. Avšak nemám jiného učení, než lásku k lidem, a nevím, proč lidé cti raději Božství než sebe.« Když ho vedli na popraviště, zpíval kletby proti bohatým a proti Božstvu, hy je svrhli do Tartaru. Pacholci se ho zmocnili a položili ho. Pozvedl hlavu a (to byla jeho poslední slova) přál povýšeným hlasem zdaru Republice.

CÉBES. — A tak tedy, milý Phédone, jest nemožno dohadnouti se, jaké byly záměry a myšlenky Democholovy od té doby, kdy vstoupil do svého vězení? Neboť, co se Sokrata týká, toho mohli jsme viděti po všechny dni, zatím co čekalo se na návrat lodě, již Atheňané poslali do Dela.

~~~~~

PHÉDON. — Ale, Cébesi, Demochol za-
nechal dvě pojednání filosofická, jichž skládáním
se bavil ve své samotě; mluví v nich o životě
a sdružování občanů, o práci a lásce. Mezi jiným
napsal překrásný mythos, v němž líčí, že lidé,
dospěvše k dokonalému životu, pokácejí háje,
zdi a ohrady, vydají ženy ve společné užívání,
přestanou pracovati a budou jísti po své chuti
a po všechny dny horské syrečky, solené ryby,
koblížky, smažené na oleji, zralé plody a zeleniny
naložené v octě. Takový jest život, jež Demo-
chol si předsevzal zavést na zemi.

CÉBES. — A, u Herakla, nevzpomínáš si,
že Sokrates v poslední den svého života hovořil
nám o světě vyšším, kde hory jsou barvy zlaté,
a skály jaspisové a smaragdové; čímž nezdá se,
že by byl rozuměl něco jiného než Demochol. Neboť
koničtí básníci Teleclides a Pherekrates také po-
psali tento věk šťastný, kde stromy nesou klobásy
a jelita, kde proudy valí sousta teplého masa v
omáčce, kde ryby přicházejí z vlastního popudu
se usmažit a odpovídají, když se na ně volá:
•Počkej ještě, nejsem pečená než po jedné straně!•

PHÉDON. — Mohl bys říci právě tak dobře,
že Sokrates, jako Demochol, nikdy nepsav, bavil
se ve svém vězení tím, že uváděl ve verše mravo-
učných průpovědek bajky Esopovy; a že přál si
též diskutovati o filosofii před svou smrtí; a že
ho obvinili rovněž, že tupil bohy; a že rozprávěl
přívětivě se služebníkem Jedenácti, vyptáváje se
ho na jed, jak to učinil Demochol ke Skythovi.
Avšak, milý Cebesí, Sokrates honosil se duchem

bystrým a žertoval jemně, připodobňuje se do-
hazovači, jenž spojuje krásnými řečmi lidi způ-
sobilé k tomu, by se milovali. A jest pravda, že
opovrhoval bádáním ve věcích bohů a bájemi o
Boreovi, Gorgoně a Tyfonovi, domnívaje se, že
nedosti studoval hodnotu chrámu Delfského a
nevěda, jestli není on sám obludou složitější než
onen Tyfon mythologů. Víme, že hledal též štěstí
lidí, ačkoliv dával přednost štěstí v onom životě,
a že přel se rád s lidmi obyčejnými, by je při-
vedl k poznání pravdy. Avšak, ó Cébesi, jeho
ironie byla skryta: on nepravil přímo věci jako
Demochol, a jeho láska nebyla ani prudká, ani
nezřízená, takže by nebyl ničil města, by došel
k životu ideálnímu, nýbrž spokojil se tím, že
poučoval a přesvědčoval mladé lidi.

CÉBES. — Zdá se mi, Phédone, že trochu
pospícháš se svým rozlišováním; neboť vzpo-
mínám si, že jsem slyšel, kterak Sokrates po-
kusil se dokázati Calliasovi, že bohatství jest
čímś škodlivým; i chodil sám bos, pije, jak každý
to předpisoval; a odpověděl přímo soudcům, že
se odsoudil býti živěn na útraty města. A, u
Herakla, není jasno, že přání zdaru Republice
jest ve všem podobno oběti kohouta Eskulapovi?
Neboť Sokrates ani za mák nectil tohoto polo-
boha Atheňanů, zrovna jako Demochol Republiku.
Avšak umřeli oba, libující si v tom, že vážili si
toho, co je přivedlo k odsouzení skrze opovr-
žení, jež k němu pocítovali, a co je vyléčilo z
nejhoršího všech zel, života.

PHÉDON. — Kdybych přísahal, že ti nikterak

nevěřím, Cébesi, bylo by mi třeba říci s Euripidem, že ústa přísahala, nikoliv srdce. Nicméně, dříve než co rozhodneme, optáme se moudře Platona

II.

Otrok nás doprovodil až k přístavu ostrova Dobrých Tyranů, kde několik oliv potřásá šedivým a třpytivým listím. Přál nám šťastnou cestu a vrátil se k svým pánům. Viděli jsme ještě na krátko jeho hlavu, jež jakoby postupovala sama ve vyhloubené cestě, mezi písečnými přesypy, mezi rákosím. Potom jsme odpluli; a celý den následující loď byla zahalena hustou mlhou. Průběhem noci nebe se rozjasnilo a lodivod nás vedl při svitu bledých hvězd. Tak plavili jsme se dvanácte dní, a třináctého spozorovali jsme hnědou linii na obzoru a štíhlé sloupy kouřící, jež vystupovaly osamotněle do vzduchu. Lodivod nám pravil, že jest to ostrov Eleutheromanů; i pojali jsme přání navštívit jej. Chtěl nás přesvědčiti, že není radno tam přistáti; avšak moře nás již unavovalo a zvědavost nás pudila, bychom shlédli tyto divoké lidi. Naše přída obrátila se tedy k novému tomuto ostrovu, kamž jsme přišli dvě hodiny po východu slunce.

Přistání bylo namáhavé; nevím, zdaž Eleutheromani vyptali se na nás (majít velmi málo styků vespolek); avšak přiběhli v zástupu na břeh, každý drže dlouhé bidlo, jímž usilovali o to, by nás odstrčili od břehu, tušíce, že přicházíme z ostrova Dobrých Tyranů, jehož se na-

nejvýš strachovali. Sotva jsme vytáhli naši loď na písek, hned rozutekli se na všechny strany, zanechavše na břehu toliko jakéhos starce, jenž mával větví stromu kolem sebe, by se bránil. Pokusili jsme se zapřísti s ním rozhovor: avšak dal nám na srozuměnou, že neslyší — a vskutku neměl uší. Poněvadž jsme dali na jevo své překvapení, lodivod nám vysvětlil způsob života Eleutheromanů tak, jak následuje.

Neví se, odkud pocházejí, ani, zdaž byli podobni kdy jiným lidem; avšak kolují mezi nimi pověsti, dle nichž se myslí, že první Eleutheromani byli ovládáni zprvu tyrany aristokratickými a pak vůdci demokratickými, lidem volenými. Měli též kdysi kodex zákonů, obyčejův a mravů, po nichž nezbylo teď ani památky. Opravdu, jsou posedlí od dlouhých let jakousi šílenou vášní svobody, jež je pudí k tomu, by žili každý po své chuti. Za tím účelem, jakmile dospějí k užívání rozumu, uřezují si sami uši, a ucpávají si zvukovody jakousi hlinou, jež nabude tvrdosti kosti lebeční. Vskutku, první, kteří se vymanili ze zákonův a starodávných obyčejů, zvolili si své přátele a spojili se vespolek, by žili příjemně. A tak se rozptýlili po pěti nebo po desíti. Avšak za krátko někteří z těchto skupin opovrhovali druhými, jak se děje u takových společenstev, a úsměšky si z nich tropili písněmi nebo řečmi. Rozhodli se tedy, by zničili tuto novou hierarchii, k dobrovolnému mrzačení, jež provádějí. Odhodlali se k tomu též z jiných důvodů, neboť zpozorovali, kterak přemlouvání jed-

noho člověka jiným člověkem může býti záhubno. A tak nikdo nebyl připuštěn, by je přesvědčoval, by jim dával rozkazy, by provozoval nějakou moc nad jich vůlí. Někteří z nich, kteří měli mozek slabý, a jež by bylo možno přinutiti k jistým rozhodnutím pomocí posuňků nebo pohledů, zakrývají si oči ulitami mlžů, čímž se přivodila u dítek mnohých rodin, kde tento obyčej se trvale udržoval, úplná ztráta ústrojů zrakových.

A tu od okamžiku, když se oddali takovému způsobu života, eleutheromanie zvrhla se v monomanií: neboť žijí po jednom. Jejich potravou jsou kořínky, jež vytrhávají a jichž zároveň bobulky házejí ihned do země, neznajíce ni času setby, ni doby žní. Pijí u rybníka, do něhož mohou ponořiti ústa kladouce se na břeh. Nikdo nevytáčí pro ně hrnců, a vůbec potřebují velmi málo nástrojů. Každý udržuje svůj vlastní oheň v malém dolíku, v zemi vyhrabaném a na polo přikrytém plochým kamenem. Obyčejně chodí nazí; ostatně zima jest velmi mírná na jejich ostrově. Nic jich tak neděsí jako řád, příklad, hodný následování, a kázeň. Dovolují krádeže, únosy mladých dívek a vraždy, a neuznávají žádného souručenství. Ti z nich, kteří jsou veselí, obracejí často svou zadnici k nebi a vrhají své výkaly do tváře jiných lidí; potom poplácávají si lehýnce po břichu. Opravdu, opovrhují autoritou božskou, a připomínají si ustavičně mezi sebou, že žádný člověk nemá žádného práva na jiného, protože obecným měřítkem všech věcí jest individuum.

A teď poslyšte, kterak Eleutheromani na to vyzráli, by na jejich ostrově žádný tyran nepovstal. Každý přenechává mladým od počátku jistou dávku jakési látky, jež jim slouží k obraně. Tato látka byla druhdy připravena tím, jenž je vysvobodil od tyranů lidem volených, a byla spravedlivě rozdělena mezi všechny Eleutheromany. Podobá se hlíně a její barva žlutá přechází do běla. Jakmile se k ní přiblíží rozžhavený oharek, třaská se strašným hlukem, převrací stromy, trhá zemi a otřásá ji. Žádný člověk nemůže odolati moci této látky; každý Eleutheroman jest jí podřízen stejně a má jí stejnou dávku; tím způsobem nežijí ve stavu války. Dali této látce jméno »Moc« nebo »Síla«, již my nazýváme d y n a m i s.

Když lodivod skončil své vypravování, pustili jsme se do vnitra země, kdež jsme viděli mnoho mladých Eleutheromanů, kteří dávali ohřívati odděleně vodu na své ohně ve velkých lasturách nijak nezpracovaných. Svolili k tomu, že odpovídali lodivodovi, neboť všichni Eleutheromani uchovali užívání úst, jazyka a slova, by zpívati mohli hymny Svobodě. Mezi těmito ukázaní nám byli též takoví, kteří usilovali o to, by měnili své rozhodnutí od okamžiku k okamžiku, aby nezáviseli ani od sebe samých; jiní nalévali vodu na vypuklou stranu lastur, nebo chodili po rukách, nebo rozptylovali ohněm prach s kořínků, nebo strkali svou potravu do dolejšího konce tračnickového střeva, nebo pokoušeli se o to, by chcali za sebe, nebo jedli své vařené vý-

kaly, by tak měnili ustavičně obyčej svého těla nebo svých pudův, a aby se nepodrobili přírodě.

Jeden z nich byl synem starce. jehož jsme spatřili na pobřeží. Když jsme ho upozornili prostřednictvím lodivoda, že jeho tahy podobají se tahům jeho otce, rozzuřil se a chtěl se na nás vrhnouti. Druzí Eleutheromani ho nápodobili a pěli plným hlasem hymnu Svobodě. Buď proto, že byli zbaveni uší, buď že vyjadřovali svou nenávist k vesměrné harmonii, začali jeden tu, druhý onde, první uprostřed, druhý od konce, třetí na ruby, tak že málem byli by nám ušní bubínky protrhali.

Utíkali jsme pokud možno nejchvatněji k své lodici, a vrhli jsme se na moře ; neboť zdálo se nám, že Eleutheromani šli vyhrabat svou zažloutlou »moc«, by nás zničili. Lodivod ujal se kormidla a vytýkal nám naši neopatrnost. Eleutheromani bojí se nade vše podobnosti s někým jiným, vědouce dobře, že jest to jakýsi způsob nátlaku, jenž jim byl vnucen proti jich vůli. Se širého moře patřili jsme na ně ještě několik hodin na břeh, a všichni všelijak roztodivnými posuňky se na nás pitvořili.

STOLETÍ MRCH

Dánsko, Kolding,
5. leden 1900.

MILÝ PŘÍTELI.

Nemyslíte, že XIX. století, pojmenované vámi »Stoletím Mrtvých«, bylo by lépe a přiléhavěji označeno »Stoletím Mrch«?

Slovo SMRT honosí se jakousi silou a krásou, jež se tuto nehodí. *Beati mortui*, bylo řečeno na Patmu Hlasem, jenž křičel s nebe. Týž Duch Svatý, jenž prohlašuje tuto blaženost mrtvých, chce také, bychom se za ně modlili, a to odporučuje se v Liturgii velmi strašlivě.

Jest co pro bytost lidskou tak důležitého jako býti mrtev? Existuje stav hodnější milování, roztomilejší, závidění hodnější, žádoucnější, vzác-

LEON BLOY, Můj denník.

nější, výbornější, duchovněji, božstěji, hroznější nad stav mrtvého, nad stav skutečného nebožtíka, jehož kladou do země a jenž se již objevil před Bohem, by byl souzen? tehdy jest konec všem všedním nahodilostem, povinnostem tohoto světa a moudrosti pitomců.

Jedná se jen o to, bychom zvěděli, jestli se umřelo v Pánu. Jsme pohlceni Absolutnem. Jsme absolutně šťastni nebo absolutně nešťastni a víme to absolutně.

Co společného mezi takovým způsobem byti, kde vše jest veliké, a bídnou nekonečností moderních čachrů, v nichž nutno spřibuzňovati se s tím, co není?

Ah! jak jméno m r ch sluší lépe pocestným XIX. století! a jak dobře toto století smrduté jest jejich korábem! Vzpomínáte si na děsný obraz, vynalezený Edgarem Poeem, když oni ztroskotaní potkávají v širém Oceáně loď, jež jim kyne osvobozením, jejíž mužstvo však jest shnilo a jež zanechává za sebou mor? Nepraví se, zda zemřeli tito v Pánu. O tom se ničeho neví; ba vzdáváme se jakékoliv domněnky.

Zetlelci XIX. století, kteří zadusí za sebou věk XX. — ač-li oheň nezakročí —, jsou méně anonymní než u démonického básníka. Každý z nás příliš poznal ony hnusné pocestné a nedostali bychom se nikdy ku konci, kdybychom vypravovali jejich příběhy.

A pak, k čemu by to bylo? Hle, již velmi dlouho, co srdce mé ochablo, i ptám se, milý příteli, jakou podporu bude moci vám posky-

nouti pouliční metař tak odstrašený. Věřil jsem asi před dvaceti lety, že by se mohlo, neodvážím se říci vytríbiti, avšak aspoň něco očistiti. Hledám dries s hořkostí ubohý obraz Boha, jenž by se tak dokonale zklamal jako já. Uprímně řečeno jest příliš sviňstva, i na dva, i na dvě stě tisíc.

Ostatně, milý příteli, chcete-li houževnatě, bychom kráčeli, tož budu kráčet s vámi. Byl by v tom čert, aby se mi nepodařilo někoho vykučati. Jest jasno, že P o h o r š e n í bylo by titulem směšným, kdybychom se spokojovali stůj co stůj přetáhnouti rukou laskající po zadku současníků.

Přicházím k tomu slovu m r c h, jehož ušlechtilost jest nejista a spanilost pochybna, a jehož se používá jen velmi zřídka v katolických salonech, jež však jediné vystihuje mou myšlenku. Ráčili byste mi říci, jakým jiným slovem bych si měl posloužiti, bych označil a vyměřil dostatečně hanebnost, již tuto uvedu?

Malý počet duší živých, pro něž krev Ježíšova trvá dosud v platnosti, nalézá se v přítomnosti davu nepochopitelného. Jest to »nekonečné stádo lidí, kteří zůstávají před trůnem před tváří Beránkovou, odění rouchy bílými a s palmami v rukou«. Tito lidé jsou moderní katolíci.

Do nekonečna defilují na travnatých lučinách, prostírajících se hned ná zápraží nebes. Potom z nenadání spozoruje se, že ptáci padají s oblaků, že květiny hynou, že vše mře, kudy táhnou, konečně že zanechávají za sebou jako

proud hniloby a jestli se jich dotkneme, zdá se, že jsme navždy nakaženi jako Filoktet. Toť processí mrch. Ještě jednou, jaké jiné slovo?

Toto ošklivé divadlo, tato ohavnost přísluší XIX. století.

V jiných dobách odpadalo se statečně. Byli upřímně a rozhodně apostaty. Přijímali tělo Kristovo, pak, aniž by se rozpakovali, šli je prodati, jakoby se šlo pomoci chudému. To se vykonávalo celkem ušlechtilé, a byli Jidáši upřímně. Dnes jest tomu zcela jinak. Avšak dříve, než pokročíme dále, žádám vás a ty, kteří mne dovedou čísti, byste mi byli svými modlitbami nápomocni.

Od dvaceti let jsem o tom psáti nepřestal. Nikdy nebylo nic tak ohavného, tak dokonale šeredného, jako současný svět katolický — (aspoň ve Francii a v Belgii) a vzdávám se otázky, co by mohlo jistěji volati po Ohni Nebes.

Jest-li co jistého a nevysvětlitelného, tu jistě to, že Bůh trpí vše. Hle, čeho třeba si povšimnouti. Aniž bychom již mluvili o Potu Krvavém, aniž o kterém jiném Tajemství toho Umučení, o němž jsem se domníval, že jsem je viděl ve svém dětství, když stará příbuzná, uspávajíc mne na svých kolenách, pravila mi: »Nebudeš li mou-
drý, židí ti budou plivat do tváře«; aniž bychom si připomínali jiný předmět ze Strachu, jehož zakoušel v Gethsemaně, nezapomeňme na zázračný Výsměch, na neodpuštělné Rouhání, na nevyrovnatelnou Potupu, jíž špinavý apoštol okořeňuje počátek božských muk O sculetur me osculo oris sui.

Při této příležitosti a mimochodem řečeno, kdy pak přijde hermeneuta vykladatel, jaký se nikdy nespáčil, jímž bychom se dozvěděli konečně, že Píseň písní jest jednoduše předběžným vypravováním Umučení, starším o třicet pokolení než čtyři Evangelia?

Tedy, ještě jednou, Bůh trpí vše, vyjma jednu věc. *Non patietur vos tentari supra id quod potestis.* Vše ostatní, avšak to nikoliv. »Bůh nestrpí, abyste byli pokoušeni nad své síly« Nuže! myslelo by se, že jsme nad míru pokoušeni nad své síly a to již dlouhou dobu. Tot rozrušující.

Prohlašuju jménem velmi malé skupiny individuí milujících Boha a odhodlaných umřít pro něho, když bude zapotřebí, že podívaná na moderní katolíky jest pokušením nad naše síly.

Co se mých týká, přiznávám se, že velmi ochably. Hle, jde mi již na padesátý čtvrtý rok, a třicet let aspoň vidím katolíky konati sviňstva a nestoudnosti. Rád se znám k tomu, že tato prasata jsou mými bratry, neb aspoň mými pokrevními bratránky, protože jsem jak oni katolík a nucen poslouchati téhož Pastýře, jenž jest bezpochyby Synem marnotratným; avšak povězte, kterak se nevzpínati, kterak nevyrážeti v děsný křik!?

Žiju, nebo lépe řečeno, živořím bolestně a zázračně tady v Dánsku, nemoha odtud utéci, mezi protestanty nevyléčitelnými, jež žádné světlo nenavštívilo od tří set let, kdy jejich národ pozdvihl se hromadně a nerozpakuje se ni jednu

minutu na zavolání špindířského mnicha, by zapřelo Ježíše Krista. Oslabení rozumu u těchto ubohých bytostí jest jedním z nejodstrašivějších zázraků Božské spravedlnosti. Co se týká jejich nevědomosti, ta předčí vše, co si můžeme představit. Došli tak daleko, že nemohou utvořiti ni jedné všeobecné idee a že musí žiti v ý l u č n ě z věkovitých obecných rčení, jež dědictvím odkazují svým dítkám jako novinky. Temnoty na hrobech!

Avšak katolíci! Bytosti vzrostlé, vychované ve světle! uvědomované při každém okamžiku o svém hrozném stavu privilegovaných; neschopné, nechť činí cokoli, potkati byt jen omyl, tolik, společnost, v níž žijí, — nechť jakkoliv ztroskotaná, dovedla uchovati ještě jednotu božskou! Intelligence, podobné číším Bohem pozvaných, kam není naléváno než silné vino Nauky bez přiměse!... Tyto bytosti, pravím, sestouplé dobrovolně do Míst pochmurných, pod kacíře a nevěřící, s okrasami hodokvasu Svatebního, by tam líbaly zamilovaně odstrašující modly!

Zbabělost, podlost, Lakota, Pitomost, Ukrutnost. Nemilovati, nedávati, neviděti, nechápati, a pokud možno, působiti utrpení a muky! Pravý opak *Nolite conformari huic saeculo*. Opovržení k tomuto Prikázání jest nepochybně ze všeho, co lidská vůle uskutečnila od hlásání Křesťanství, nejhroznějším a nejúplnějším.

Bylo by ostatně velmi zajímavo sebrati zásady, přísloví, průpovědi, pořekadla, pravidla, nebo mravní sentence, nakupené během věků

křestany proti Evangeliiu. Spatřilo by se, že není ani JEDNOHO slova Spasitelova, nebo jeho Přátel, jemuž by se nedostalo každého dne lidskou Opatrností nejpotupnějšího úbytku; a naše pobožné osoby, rádi tak se domýšlíme, byly by šťastny, kdyby se dozvěděly, že mluví pokaždé jako demoni.

Toto prospěšné dílo mne navnazuje, řekl by Huysmans, jenž není apoštolem méně váženým než František Coppée nebo než svatý Pavel.

Nic mi není tak odporného, jako když mám mluvit o těchto zbídačelých bytostech, jež přičiňují se, by se zdály malými MUKY Spasitelovy, tolik jeví se schopnějšími provésti to lépe než kati Jerusalemsští.

Mnoho z mých stránek a nikoliv méně dobrých, směle tak pravím, bylo napsáno, bych se vydýchal ze své ošklivosti nad jich sviňstvy a nad jejich hloupostí. Stále jsem naléhal zvláště na tuto poslední, jež jest jakousi obludou v historii ducha lidského, a již bych nemohl lépe přirovnati než syfilitickému výrostku na překrásné tváři. Nad to všechny řečnické figury a souhrn všech podobenství, o nichž by se předpokládalo, že jsou schopny vyvoditi hnus, jsou nedostatečnosti více než uštěpačnější, když se pomýšlí ku příkladu na katolickou literaturu! Společnost, v níž se myslí, že krása je čímsi necudným a že otec Bailly jest spisovatelem, jest zřejmě utvořena Satanem s andělskou pečlivostí a se strašnou zkušeností

Chcete, abychom mluvili o jejich chudých, o ničem, leda o jejich chudých, jímž mám čest býti?

Potkal jsem jednoho dne v Paříži překrásnou smečku, příslušící ani nevím kterému špatnému apoštolu, jenž uměl prodati svého Mistra mnohem dráž než za třicet denárů. Mluvil jsem již o tom, nevím kde.

Musel jsem vysloviti vzpouru nesmírnou, pobouření hluboké, hnutí nenávisti nekonečné, již mi bylo zakusiti při pohledu na těchto šedesáte neb osmdesáte psů, kteří žrali každodenně chléb šedesáti nebo osmdesáti chudých.

V oné vzdálené době byl jsem velmi mlád, avšak již často a velmi hcípál jsem hladem, a vzpomínám si velmi dobře, že jsem vyplýtlval mnoho, mnoho marných úsilí, bych pochopil trpělivost nuzných, jimž vrhají se ve tvář takové výzvy; i vrátil jsem se se skřípotem zubů.

Ah! vím dobře, že bohatství jest nejstrašlivějším anathemem, že proklatci, kteří je mají v rukách na újmu bolestných údů Ježíše Krista, jsou zaslíbeni mukám nepochopitelným a že jest pro ně uchován Příbytek Vytí a Hrůz.

Ano, bezpochyby, tato jistota evangelická občerstvuje ty, kdož trpí na tomto světě. Avšak jakmile, pomýšlejíce na reversibilitu bolesti, připomeneme si ku příkladu, že jest nutno, by malé dítko bylo trýzněno hladem, ve světnici ledové, jen aby nějaká křesťanka úchvatné krásy nebyla zbavena slasti výtečné hostiny při dobrém

ohni; oh! tehdy, jak jest to čekání dlouhé a jak chápu spravedlnost zoufalců!

Myslíl jsem častokráte, že tato smečka, jejíž vzpomínka mne pronásleduje, byla jedním z těch bolestných obrazů, jež přelétají v hloubce snů tohoto života, a řekl jsem si, že toto stádo ukrutné bylo — v jistém způsobu a mnohem přesněji než by se mohlo věřit — by honilo Chudého.

Děsná posedlost! Slyšíte tento koncert, tuto hudbu, tyto nástroje radosti a lásky, jež dovolují věřit lidem, že jejich ráj není ztracen! Nuže! pro mne, toť stále fanfara k štvání, signál k puštění psů. Jest to dnes na mne? Jest to na mého bratra? A kterak se tomu bránit?

Avšak tito ukrutníci, jichž veselosti chudák, potící se úzkostí, naslouchá, jsou přece katolíci, křesťané jak on! není-liž pravda? Proto vše, co nese známku Boha na zemi, kříže cest, posvátné obrazy starých dob, vížka pokorného kostelíka na obzoru, nebožtíci, uložení na hřbitově a kteří spínají ruce ve svých hrobech, ba i zvířata, žasnoucí nad zlobou lidí, a vyhlízející, jakoby chtěla pohroužit Kajna do tichých jezer svých očí . . . vše zakročuje pro chudého, a vše zakročuje marně. Svatí, Andělé nemohou ničeho; ba i Panna jest odmrštěna, a lovec pronásleduje svou oběť, aniž by spatřil Spasitele v Krvi, jenž přikvapiv nabízí mu své Tělo!

Bohatec jest hovado neúprosné, jehož nutno zadržeti kosou nebo celým kartáčovým nábojem do břicha.

Jsem nespokojen s takovou parabolou, jež napovídá špatně, co myslím, a zvláště co cítím. Avšak což? Z absolutna, v němž jsem usídlen, jest mi nemožno viděti bohatce a zvláště bohatce katolického jinak než pronásledovatele a žrouta chudého. To Duch Svatý mluví tak o něm a právě k témuž vidění dospívá věda velmi nízká, již ráčili pojmenovati politickou ekonomikou.

Jest nesnesitelné rozumu, že jeden člověk rodí se přecpán statky a blahobytem, a že jiný rodí se na dně hnojné jámy. Slovo Boha přišlo do chléva, opovrhujíc Světem, dítky to vědí, a všechna sofismata démonů nezmění ničeho v tomto tajemství, že radost bohatcova živí se, tyje z bolesti chudého. Kdo toho nepochopí, jest hlupák pro čas i věčnost. — Hlupák pro věčnost!

Ah! kdyby moderní bohatci byli právoplatnými pohany, zjevnými modloslužebníky! nebylo by co říci. Jejich první povinností bylo by samozřejmě rozdrtití slabé, a povinností slabých bylo by zase rozpárati bohatce, kdykoliv by se k tomu příležitost naskytla. Avšak oni chtějí býti ničméně katolíky a to katolíky obstojnými. Rádi by skryli své idoly až do Ran úctyhodných!

A vy byste chtěl, bych je nejmenoval mrchami!

Víte, milý příteli, že jsem byl vždy podivuhodně postaven, bych viděl tyto zatracence, vždyť jsem «Nevděčný Žebrák», avšak v tomto

okamžiku musíte vyznati, že moje pozorovací stanoviště jest neporovnatelno.

Snadno uhodnete, jaké asi jsou moje city a moje myšlenky, když si představíte, že jsem opuštěn všemi vyjma dva nebo tři chudé, zajat bídou v zemi nepřátelské, kde není co podniknouti, ohrožen ustavičně vším, co může učiniti život nemožným, a nevěda, kdy skončí toto trápení.

Jisté dny není možno nevzpomínati na stalistů horoucích, jimiž mi cizinci, zůstavši většínou cizinci, děkují za nesmírné štěstí, jehož jim moje knihy přinesly. Ba bylo by trochu směšno vyprávěti, až kam mnohdy dali se v tomto nadšení unésti. Bylo mi dopráno útěchy, že jsem mohl vyléčiti dosti velký počet těchto nemocných.

— Vězte, psal jsem jim, že vše to jest velmi vážné a že jsem opravdu chudý.

Okamžitě zapálenina zmizela.

Ba stala se na Montrouge náramná švanda k vůli mně a k vůli velmi vzácným prašivcům, kteří mi zůstali věrni.

V Dánsku psal jsem mnohem méně této chamradi a ostatně, škaredá fraška, bych zbavoval škrabošek kostry v hnilobném rozkladu, nebaví mne již.

Pozoruje nicméně, že moje krajní stísněnost pobízí mne k poníženosti, psal jsem několik listů. Jisté odpovědi, jež chovám pečlivě, bych je uveřejnil s jinými ve své příští knize o Penězích, zdají se mi s hlediska buržoasní Ha-

nebnosti málo nižší než nejkrásnější zpěvy Illiady. Avšak mlčení některých křesťanů, jež nechci jmenovati, zasluhuje ještě více, by bylo rozjímáno.

Jeden z nich, jehož vy znáte snad, jest jakýsi druh básníka, jenž se zmohl před dvanácti nebo čtrnácti roky jakž takž na jméno, a stal se prorokem ve své zemi, uveřejniv pod svým jménem dílo jiného, domnívaje se, že jest velmi neznámo. Těšil se kromě toho pověsti, že jest sodomitou.

Když se r. 1887. objevil Zoufalec, byl jeden z prvních, kdož mi letěli vstříc se svým obdivem. Ihned uvědoměn byv o mé bídě, neopustil mne okamžitě, jak by se mohlo tušiti, avšak nabídnul mi skrovnické umístění v Bruselu nebo v okolí, bych tam pracoval v jeho sousedství, a když jsem nechtěl, aby směl volně v mém nábytku brakovati, přenechal mi několik stovek franků, pečlivě rozvržených, rozumí se, v ten způsob, bych jich mohl co nejméně ve svůj prospěch použiti. Myslím, že jest zbytečno dodati, že neopomenul strhnouti na sebe čest z této almužny, již mu jiný pro mne svěřoval.

Neodhalil jsem až později, zároveň s touto poslední okolností, obě krásné věci výše zmíněné. List nadobyčej zajímavý, kde tento znova se rodící posílal mi polibky, zatím mne došel a naplnil mne podivem; a, jestli se neklamou, na tomto podivu vyjádřeném uvázly naše styky.

Měl jsem ten nápad, že jsem mu psal z Dánska minulého měsíce po deseti letech mlčení, líče mu svoje skoro smrtelné postavení. Věděl jsem, že se oženil a bohatě. — Snad přece, řekl jsem si, není již takovým člověkem. Proč ho zbaviti této příležitosti, v níž by mohl učiniti konečně něco vlastního?

Mému listu, myslím, nechybělo ani energie, ani krásy. Avšak by se naň odpovědělo, bylo třeba . . . toho, co chybí ženám k psaní překrásných veršů, jak pravil velký Corneille.

Vidíte, milý příteli, že jsem v krásném postavení a sudte sám, jak se v takovém stavu bojuje. Uvažujte jen o síle člověka, jenž nečeká naprosto ničeho od lidí, ne-li děsný hnus a nejkrasnější hořkost, a jehož srdce pustošeno bylo po dvacet let. Ať žije Bůh! a nechť se mrchy . . . rozmnožují na zemi. Spoléhejte na mne.

Váš
LEON BLOY.

EUGENIE DE GUÉRINOVA.

Jsou to dni hořké, jsou to
dni svěžesti zbavené, sladké
jako denník Eugenie de Guérinové.

Francis Jammes.

Měla zálibu v půdě rozvlhlé a radovala se ze
sivých plodů na slivových stromech; tato
křesťanka cítila s přírodou, její srdce zachví-
valo se láskou ke všem líbezným věcem světa oži-
veného: k stromům, květinám a k ptactvu. Pohledy
jejího rodného kraje zdomácněly jejímu oku; pečli-
vě chovala v duši obraz každého tohoto pohledu;
také nemusela než se usebrati trochu. by na-
lezla ve svém srdci vidění svého kraje. Toto vi-
dění bylo sladké a třesoucí se jako všechna, jež
v oné době nesesvětačelé dívky tvořily si o
vesmíru. Viděly v něm Boha jako v obrazech a
v stínech zahrad a lesů bylo možno pokleknouti
jako v naivních kaplích, vůněmi naplněných.

Čtouce stránky jejího okouzlujícího *Denníku*, z něhož čas nevytáhl svěžest, myslíme na krajinky se zamodralými horami, jež maluje František Salezský ve svých něžných spisech, myslíme na to, co jest nejvznadnějšího ve Fenelonovi, na VI. knihu *Konfessí*, na Důvěrnosti Lamartiny. *Denník* Eugénie de Guérinové jest z řádu těchto krásných knih; šumí to v něm jako v oněch zpěvem včel, vodou řek; rány drvoštěpů, svištění kos žencův a jiné rozkošné význačnosti odlišují roční období.

Rád si představuju Eugénii de Guérin jako virgilský stín, ježž osud umístil do družiny romantické. Lamartine, jenž ji vídal a jenž ji miloval tak silně pro její nezušlechtěný, venkovský, divošský talent, pravil o její podobě, že »nebyla hezká v obyčejném smyslu, ačkoliv její oči, v nichž se zrcadlí genius, ústa, kde rozkvétá dobrota, harmonická, a lahodný obrys obličeje, do něhož vrámčována jest povaha, vlasy, půvab to její tváře, postava stíhlá a svižná, na níž vynikají tvary těla, život její chůze, prozrazující hbitost myšlenky, vše to tvoří dohromady zjev velmi milý.« Její šat nebyl nádherný; kromě zlatého křížku neměla skvostů; milovala skromné zátiší své farnosti, vzdalovala se světa a neodhalovala své srdce a svou inteligenci leda několika velmi vzácným bytostem, jež se jí dovedly přiblížiti.

*

Právě v lednu 1805 narodila se v Cayla, v koutě Perigordském, Eugénie de Guérinova.

Jest tomu sto let již a paní dneška, jež horečně pospiší si s oslavou kde které znamenité ženy před nimi žijící, nevzpomenuly si na jméno ubohé Eugenie. Ostatně jest to tak dobře a jsem rád tomu, že její stoletá výročnice se neslaví. Jedině kos zazpíval v lesích Andillackých; ručej Moulinasseská kolébala svým šumotem spánek jejího prachu a píseň pastevcova v hodině klekání žehnala malému hrobu, kde odpočívá vedle svého bratra, pod štíhlým křížem dřevěným, líbezná zapomenutá. Dítky jako ty, jež milovala, šly cestou kolem a nevzpomenuly si. Jakoby znaly její vůli; neboť nechtěla, by kdo přicházel rušit pokoj jejího vesnického hřbitůvku; »pro sebe nechci než křehkou kytíčku fialek natrhaných za ranní rosy . . .«

Zámek Cayla, praví Lamartine, skládal se z jednoho dvora, druhdy dlážděného a jehož dlaždice vymlely vody ze stájů . . . Kuchyně otvíraly se povýšeným perronem o několik stupňů nad tuto prostoru; několik stromků bezových a několik cesmín, jichž silný kořen nebojí se půdy prosáklé ovčím močem, rostlo v rozích zdí; dvěře nebo mříže byly bez ustání otevřeny a dovolovaly ve dne v noci stoupati po kamenných schodech a požádati o sousto chleba, o doušek vody, čerpané z okovu pověšeného za dveřmi, a rolníkům z vesnice Andillacu žíti takřka ve společnosti s obyvateli tohoto domu.

Vnitřek nebyl méně venkovský; byl tu velmi vysoký krb do půlkruhu; dvě kamenné lavice, ve zdi napolo zapuštěné, sloužily za sedadla

sluhům i hostům. Několik hrubých stolic a křesel mezi stolem kuchyňským a kamny propůjčovalo se pánům domu. »Eugenie pracovala se služkami. Tento dům byl jako dům Jana de Noarrieu-a navštěvován pastevci; nikdo nezatloukl, aniž by neobdržel. »Polévka, vařené brambory, koláč a ovoce,« jimiž sama slečna de Guérinova obsloužila, byly vždy uchystány příteli známému nebo neznámému, bohatému jak žebrákovi, jenž stával se na den hostem zámku de Cayla.

Denník Eugenie oplývá každodenními podrobnostmi o příchodu a odchodu návštěvníků, o úsměvu těch, kteří mimo jdou, o s Bohem těch, kteří odcházejí. A tak žijeme v příbytku starodávném, slyšíme šum jeho činnosti, otvírá se před námi se svým vnitřním kouzlem. Tento klapot dřeváků, toť krok Vialaretty, přinášející Mauriciovi skládací židle z Cordes; jindy jest to bývalý nájemce Jean de Persac. Tohle jest ta dívka, jež umí rozjímati, jež umí tolik krásných věcí o růženci vykládati, a tato bývá tolik usebrána v kostele. Konečně jsou to dívky: Petřík a Toník, jichž vlasy světlobledé zrovna k líbání vyzývají. Jest-li počasí krásné, Eugenie pomýšlí na procházku; vezme široký svůj slaměný klobouk se stužkami; jestli neděle, jde se na mši do Andillacu, podnikne se pouť do Saint-Jean de Jannes, budou slyšeti pod jasnou oblohou zvonek z Itzacu a pospolu vystoupí, by pozdravili zapadající slunce, na břeh Sedmi Studnic; potom půjdou Lentinem nebo Tétouléem, dají se Cahuzacem, hlohem lemovaným; zastaví se při

~~~~~

návratu u dobré Toinon d' Aurelové, jejíž syn jest nemocen : pes Trilby přiběhne naproti ; potkají stáda, jež ženou pasteve, a když konečně noc nadejde, Eugenie Guérinova odebere se do své světničky, této chudičké světničky, »nevyzdobené více než pokojík služky«, kdež před Bohem bude se modliti za svého drahého bratra Mořice dlouho do noci.

*

Dne 15. listopadu 1834 počala Eugenie zaznamenávat do svého intimního *Denníku*, jehož zbožným vydavatelem měl se státí jednoho dne statečný Trebutien. Tehdy Mořic opustil Cayla. Byl v Bretani u Lamennaisa. Krása Doubrav, pohled na Ocean, jež chořoval navštřevovat s Henri de Cazalřem, vzpomínka na legendy, na onu zemi podivuhodnou, jaly se působiti na srdce nepokojné, v něm obrozovaly se doby starých bohů ; a cinkot stříbrného zvonku z Andillac, řumění Moulinassy, všechny zvuky první víry měly ustoupiti dupotu kopyt bouřlivého Centaura a zpřvům Sirén na moři Armorickém.

Eugenie zůstavši v Cayla, postřehla vzdálenou hymnu těchto hlasův uskočných, pochopila ihned nebezpečné kouzlo, jakým působiti budou na jejího bratra krásy přírody méně pokojné než v jejím prostinkém Perigordsku. A právě k vůli němu, k vůli Mořicovi jedině, »k vůli tomu to jedinému«, jak sama napsala, počíná tento denník svého života, do něhož hledí vložití vedle své čisté a něžné lásky celý onen kout stromů

---

a zeleně, pokoje a života polního, z něhož se její bratr navždy vyloučil.

Ach! jaký to denník! pouze zrcadlem jedné duše, avšak celý kout světa v něm žije: dvory a stáda, pole a žně, vesnické kostelíky, hrající dítky a celá krajina ve svém pohybu. Denník, z něhož to voní jako z herbářů pečlivě zásobovaných starými botanisty, denník „plný slzí a tajemství“, o němž velký Lamartine prohlásil, že jest veledílem, denník plný lesního zápachu a zpěvu kosův a cvrkotu cvrčka v zimních večerech, jest prosycen skutečnou a čistou poesíí venkovské samoty.

Horlivostí výtečného bibliothekáře Trebutiena, věrného to přítele Barbeye d'Aurevillyho stalo se, že Denník Eugenie se neztratil a že po její smrti byl vydán s jeho předmluvou.

*

Největší bolest této delikátní, krásné a hluboké dívčí duši způsobila zvěst, že její milovaný bratr vzdaluje se čím dál tím více od Boha jich mládí. Tu počala plakati nad jeho pobouzením; litovala, že nejsou v jednotě v hloubce svědomí, jako Monika a syn její Augustin. A proto s hořem patřila na převrat ve víře Moricově jako před tím sestra Paskalova Jacqueline na vnitřní boje svého geniálního sourozence.

Jenže daleka jsouc toho, by se zasnoubila s náboženskými názory bratra, jehož milovala, Eugenie zůstává neviklatelná v milování Boha a svého bratra. Jednoho dne takovýto výkřik jí

unikl »Mořici, milý můj Mořici, oh ! jak potřebuji tebe a Boha!« V tom jest celá duše Eugenie de Guérinové. A proto také, když po krátkém manželství Mořic přichází umřít do domu svých otců, neustává bdíti u jeho lože. A po smrti jeho, svým písmem trochu školácky nakloněným k levé straně, na prvním listě IX. sešitu, cele smočeném slzami, věnuje milému »nebožtiku Mořicovi v nebi« sladké důvěrnosti svého venkovského života. Srdce její jest navždy zlomeno. I sní o tom, by se stala řeholnicí, chce »vstoupiti k sestrám Svatého Josefa do Alžíra« ; čítá pilně S v a t é t o u ž e n í po smrti a v zkormoucení celé své zlomené bytosti skládá takovéto »litanie truchlosti«, plně neskonaleho bolu :

Ó Kriste, jenž jsi přišel, bys trpěl, smiluj se nad mým smutkem.

Ó Kriste, jenž jsi vzal na sebe naše bolesti,

Ó Kriste, jenž jsi žil na zemi cizinské,

Ó Kriste, jenž nevěděl's, kam hlavu položit,

Ó Kriste, jenž jsi byl zneuznán,

Ó Kriste, jenž jsi snášel protivenství,

Ó Kriste, jenž jsi snášel pokušení,

Ó Kriste, jenž jsi viděl mrtvého Lazara,

Ó Kriste, jenž ve svých úzkostech krvi jsi se potil v zahradách Oliv,

Ó Kriste, jenž jsi byl k smrti truchliv,

Ó Kriste, jenž jsi přijal polibek Jidášův,

Ó Kriste, jenž jsi byl opuštěn svými učedníky,

Ó Kriste, jenž jsi byl zapřen přítelem,

Ó Kriste, jenž jsi byl korunován trním,

Ó Kriste, jenž jsi byl bičován,
Ó Kriste, jenž jsi nesl svůj kříž,
Ó Kriste, jenž jsi skončil život u velkém
úpění, smiluj se nad mým smutkem.

Tento smutek nedal se nikdy utišiti; ani
láska Mimi, ani láska Erembertova, druhého
bratra, ani přátelství pí. de Maistrové, ani přízeň
d'Aurevillyho nedovedly rozptýliti úplně chmury
její duše.

*

Když zemřela, ponechali jí na krku její malý
zlatý křížek; oblekli ji v její cudné roucho, a
protože to bylo v máji (31. května 1848), po-
kryli hrob její veškerým kvítím Mariiným. Pro
ni pěly jiřinky v lesích, ručej v háji, cvrček v
kamení; cesta Cahuzacská dala jí svůj hloh, za-
hrada Caylanská své prvosenky; přinesli jí velké
sedmikrásy; a k nebi blankytnému stoupal s
její duší stříbrný zpěv zvonů její milované ves-
ničky

Dle Edm. Pilona.

**O VZÝVÁNÍ, ÚCTĚ A OSTATCÍCH
SVATÝCH A O SVATÝCH OBRAZECH.**

O VZÝVÁNÍ, ÚCTĚ A OSTATCÍCH SVATÝCH, A SVATÝCH OBRAZECH

Nařizuje svatá Synoda¹⁾ všem Biskupům a ostatním, kdož úřad učitelský vykonávají a péči o něj míti mají, aby podle Katolické a Apoštolské Církve obyčeje, od nejstarších časů Křesťanského náboženství přejatého, podle souhlasu svatých Otců a ustanovení svatých Koncilů, hlavně o přimluvě a vzývání Svatých, o úctě ostatků, a o zákonitém upotřebování obrazů věřící bedlivě uvědomovali, učíce, že Svatí, spolu s Kristem kralující, prosby svoje za lidi Bohu přednášejí; že dobré jest a prospěšné pokorně je vzývati;²⁾ a k dosažení dobrodiní od Boha skrze Syna jeho Ježíše Krista, Pána našeho, jenž jediný je Vykupitel a Spasitel náš, utíkati

---

¹⁾ Dist. in princ. c. Cum multa, ead. Dist. ²⁾ Supra Sess. 22. c. de sacr. Missae.

se k jejich přimluvám, moci a pomoci: ti pak, kdož popírají, že Svatí, věčné blaženosti v nebi požívající, mají býti vzýváni; anebo ti, kdož tvrdí, že oni za lidi neorodují; budže jejich vzývání, aby za nás i jednotlivé se přimlouvali, jest modlářstvím; budže to odporuje slovu Božímu a přičí se poctě¹⁾ jedinného prostředníka mezi Bohem a lidmi, Ježíše Krista; anebo že pošetilé jest v nebi kralující hlasem či duchem vzývati: že smýšlejí bezbožně.

Též i svatých Mučenníků a jiných s Kristem žijících svatá těla,²⁾ která byla živými údy Krista, a chrámem Ducha svatého, a od něho samého k životu věčnému vzkříšena a oslavena³⁾ býti mají, že věřící jsou povinni uctívati, protože Bůh skrze ně prokazuje lidem mnoho dobrodiní; takže ti, kdož tvrdí, že Ostatkům Svatých úcta a čest nepřisluší; anebo že ostatky a jiné svaté památky věřící bez užitku uctívají; jakož i že k získání jejich pomoci památná místa Svatých nadarmo bývají navštěvována; vesměs se odsuzují jak i dříve⁴⁾ již je odsoudila a nyní opět odsuzuje Církev. Dále že obrazy Krista, Bohorodičky Panny, a jiných Svatých, v chrámech zvláště býti a tam se ponechati mají, a jim příslušnou čest a úctu vzdávati; ne snad, jakoby se věřilo, že jest v nich cosi božského, anebo jakási moc, pro niž by se měly uctívati; anebo že by se od nich něco žádalo, anebo že by důvěra utkvívala na obrazech, jak druhdy činili

¹⁾ I. Tim. 2. ²⁾ I. Cor. 3. et 6. ³⁾ Hieronymus adversus Vigilantium. ⁴⁾ Conc. Nicaen. 2. can. 7.

pohané,¹⁾ kteří svou naději v modly skládali; nýbrž že pocta, která se jim prokazuje, odnáší se k prototypům, jimi představovaným; takže skrze obrazy, jež líbáme, a před nimiž odkrýváme hlavu a se ukláníme, klaníme se Kristu, a uctíváme Svaté, jimž ony se podobají: jakož dekreta koncilů,²⁾ zvláště druhé Synody Nicejské proti odpůrcům obrazův bylo stanoveno.

To však nechť pilně učí Biskupové, že ději z tajemstev našeho vykoupení, znázorněnými malbou nebo jinými tvary, vychovává a utvrzuje se lid, kdyžť články víry se mu tak stále před oči staví a on je rozjímá; tu ale ze všech svatých obrazů že lid má užitek netoliko že se mu připomínají dobrodiní a služby Kristem jemu prokázané, ale též že se věřícím před oči staví zázraky Boží skrze svaté, a spasitelné příklady, aby za ně Bohu děkovali, a podle příkladu svatých život a mravy své zřídili, a že povzbuzování bývají k uctívání a milování Boha a k pěstování zbožnosti. Jestliže by však někdo učil anebo myslil něco těmto rozhodnutím odporujícího, budiž proklat. A jestliže do těchto svatých a spasitelných pravidel vloudily se nějaké odchylky, svatá Synoda přeje si úsilovně, aby veskrz byly potlačeny, tak aby žádné dogmaticky falešné a prostý lid k nebezpečnému bludu navádějící obrazy se nevystavovaly. V případě, že by někdy vyjadřovány a zobrazovány byly, když by to neučenému lidu bylo prospěšno,

---

¹⁾ Psalm. 134. ²⁾ Conc. Nicaen. 2. Art. 3. 4. et 6.

události a vypravování svatého Písma, ať je lid poučen, ne proto, že se zobrazuje božství, jakoby viděno býti mohlo očima tělesnými, anebo barvami či podobami znázorněno.¹⁾ Dále veškerá pověra ve vzývání Svatých, uctívání Ostatků a v svatém upotřebování obrazů budiž odstraněna; veškeren hanebný zisk vymýtěn; a konečně veškeré lascivnosti budiž se vystříháno tak, aby s nestoudnou sličností obrazy ani se nemalovaly ani nezdobily; a svátků Svatých a poutí aby lidé nezneužívali k hodování a opilství;²⁾ jakoby dni zasvěcené k poctě Svatých světily se lýřením a nestydatostmi. Konečně ať Biskupové tomuto předmětu věnují péči a péči takovou, aby se neobjevovalo pranic nenařizeného, anebo převráceně a ledabylo přizpůsobeného, nic profanního, a nic nepočetného;³⁾ kdyžť na dům Boží přísluší svatost. Aby se předpisy tyto věrněji zachovávaly, ustanovuje svatá Synoda, že nikomu není dovoleno, na kterémkoli místě, nebo v kterémkoli chrámu, i jakkoli privilegovaném, nějaký nezvyklý obraz umísťovati, anebo umístění jeho obstarávat⁴⁾ bez approbace Biskupa; rovněž nesmějí se připustiti nové zázraky ani přijmouti nové Reliquie,⁵⁾ leč po vyšetření a potvrzení téhož Biskupa, jenž jakmile je o tom nějak uvědoměn, přiběra k po-

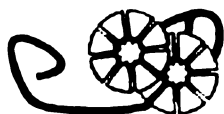
¹⁾ C. ult. de reliq. et ven. Sanct. ²⁾ c. 1. Dist. 44. et c. irreligiosa de Const. Dist. 3. ³⁾ Psalm. 92. c. Decet, de Immun. eccl. in 6. ⁴⁾ Epitome Const. Caroli Magni tit. de pace, c. 17. ⁵⁾ c. Audivimus, de rel. et ven. Sanct. c. fin. eod.

---

radě Theology a jiné zbožné muže, nechť učiní to, o čem usoudil, že odpovídá pravdě a zbožnosti. Bylo-li by však potřeba vykořeniti nějaký pochybný anebo nesnadno odstranitelný obyčej, anebo kdyby vůbec o těchto věcech naskytla se závažnější pře, dříve než-li spor rozhodne, ať vyčká Biskup mínění Metropolitů a též provincií Biskupů na provincialním koncilu shromážděných; ale tak, aby bez otazu Jeho Svatosti Římského Velekněze pranic nového anebo v Církvi do té doby neobvyklého nebylo rozhodnuto.

Z XXV. sezení oekum. koncilu Tridentského.

(Přeložil Jakub Deml.)

PRAVDA.

„Jsou pravdy, které mudřec všechněm lidem
mluví;
jsou takové, jež šepce svému národu;
jsou takové, jež svěří přítelovi;
jsou takové, jichž nelze říci nikomu.“

(A. Mickiewicz.)

K mudrci Antisthenovi přišel mladý muž, jménem Diogenes, a prosil, aby ho přijal za svého žáka. Antisthenes odřekl. Diogenes odešel, ale ne na dlouho. Záhy se vrátil opakuje svoji prosbu. Filosof odbyl ho zas a v nevoli pravil, že nepřijímá žáků. Diogenes přišel po třetí a po čtvrté, ale tu se již Antisthenes opravdu rozhněval a popadnuv hůl, rozehnal se, aby Diogena udeřil. Ale Diogenes nastavil klidně záda řka: Ó udeř, libo-li, avšak věz, takové hole nenajdeš, aby odrazila moji touhu, státi se tvým učední-

---

kem! — Vida tuto pokoru a žízeň moudrosti, rád přijal Antisthenes mladíka a od chvíle té zasvěcoval ho v taje svého ducha.

Brána do nebe je prý těsná. Bohatec ne-
snadno vchází do království Slávy. Kdo je bohat?
Kdo si to myslí!

Od chvíle, kdy jsem se naučil mlčeti k lidem, viděl jsem několik maličkých. Jsem kněz až vstaneme z mrtvých, musím je Věčnému jmenovati. Žádného nezapomenu z těch maličkých. Řeknu: Žiznil jsem, a dali jste mi píti.

Dvanáctiletý Ježíš zůstal ve chrámě. »Ne-
věděli rodičové jeho.« Dvanáctiletý Ježíš navždy zůstal ve chrámě. Josef nebyl otcem. Slovo »ro-
dičové« je obecnější. »Nevíte, že já v těch věcech,
které jsou Otce mého, musím býti?« »Musí
býti«! —

Wolasz do Boga: Ojcie! Ojciec wnet przy-
chodzi:

Až zamiast dziecka, chlopa duzego zna-
chodzi. (Mickiewicz).

Děti jsou neodbytné. Chvěju se tajemstvím
neodbytnosti. Školáci mne prosí, abychom ještě
vykládali Pismo Svaté. A ještě. A ještě. Však dosud
je čas. Dosud je čas. — Povídal jsem jim, že každý
člověk je stejně veliký. Ukázal jsem jim to na těch,
kterými pohrdaly. Teď mne poslouchají všechny.
Bezpochyby milují Otce. Modlívám se s nimi
Desatero. Správně říkají: »Cti otce svého«
Říkají, že je to čtvrté přikázání. — —

Ty děti jsou opravdu neodbytné. Chvěju se tajemstvím neodbytnosti.

Ať kamkoli jsem se hnul, chtěla jít sestřička se mnou. Plakala, když jsem jí nevzal. Věděla, že jdu do polí, anebo do lesa, anebo do hájku, anebo k potoku. Pro Boha, kdy jsem byl tak neopatrným, že viděla, co já viděl? A d o v e d l - l i jsem být jednou neopatrným, co mne lekalo, když chtěla podruhé a potřetí? — A šel-li jsem bez ní, byl těžký můj krok, noha váhavá, jakoby se za ni chytaly útlé ručky děcka, opuštěného násilím — a nemluvily květy, nemluvili ptáci, nemluvily vody, nemluvila oblaka a blankyt: všechny věci mi vyčítaly, všechny věci jako dítě plakaly — a já nic neviděl! — — — Jsem jistě o dvanáct let starší. Ona se mnoho ptala (byla nevlastní se strany matky) — v tom věku děti se mnoho ptají. Běda, sestro, už nikdy se nebudeš tolik tázati...! Běda, sestro — už nikdo ti nebude tolik odpovídati. !

*

Diogenes byl neodbytný. Dějiny nám nikdy neřeknou něco nového. Z jedné události historie možno sestrojiti historii celou. Každá skutečná událost je propast do tajemné oblasti Života, z jejíhož dna vedou cesty na všechny strany... Diogenes přicházel zas a zas. Diogenes nastavil tělo ráně. Zcela po lidsku: raději dáti se zranit,

---

než umřítí hladem. Budoucí mudřec pochopil
moudrost první: že potřeba, dáti se zranit.
Nutno býti zraněnu. Rozhodně: o tuto
moudrost prosil Diogenes a nastavil záda. Do té
chvilé nikdo neudeřil tohoto hladovce. Tohoto
Nevědomého

Jakub Deml.

GEORGES POLTI.

ZÁKON ČTYŘSTOLETÍ ČILI RYTMUS HISTORIE.

Tomu, kdo chce utábořiti do své paměti dějiny Francie, představují se zprvu čtyři velká království: Chlodvík, Karel Veliký, Svatý Ludvík, Ludvík XIV

Povšimnul jsi sobě, Čtenáři, patře na tyto čtyři postavy, z nichž každou vydlabala obzvláštní Klio na zlaté půdě »velkého století«, že se objevují při prvním popatření na stránky našich annalů ve stejných odlehlostech, skoro po čtyřech letech?

V. st. Chlodvík,
IX. st. Karel Veliký,
XIII. st. Svatý Ludvík,
XVII. st. Ludvík XIV.

— Náhoda.

— Na tom nezáleží; každý rytmus však vyžaduje, abychom jej sledovali. Sledujme na okamžik tento, chceš — Čtenáři?

— Budiž. Tedy 400 let před Chlodvíkem?

— Století Augustovo a těch velkých císařů Římských, těch césarů, jak se nazývali, o jejichž titul hádají se dosud naši kaiserové a naši cárové.

— Dobře. A 400 let před tím?

— Jejich předobraz: Alexandr Veliký a jeho rod. A 400 let před tím: legendární Romulus; a 400 let před tím Agamemnon, král králů; a 400 let dříve Josue, dobyvatel Země Zaslíbené.

J u d e a :

XVI. st. př. Kr. Josue.

Ř e c k o :

XII. stol. př. Kr. Agamemnon,

IV. stol. př. Kr. Alexandr.

Ř í m :

VIII. stol. př. Kr. Romulus,

I. stol. př. Kr. Augustus.

Avšak zanechejme tyto hlavy tří velkých národů klasických, a sestupme a sledujme dějiny ve vlastním smyslu.

Devět hlav, jež právě jsme vyvolali (Ludvík XIV., Svatý Ludvík, Karel Veliký; Chlodvík, Augustus, Alexandr; Romulus, Agamemnon, Jo-

sue) představují se jako současníci devíti nejstrašnějších srícení, jimiž kdy svět hřměl: při hlaholu trub hebrejských padněte, zdi Jericha!, o čtyři sta let později padějte, ó zdi Troje! a zase po čtyřech stech letech padni, zdivo Ninive! a potom padni, neporovnatelná říše Peršanů!, padni ve věku neodvratitelném, ó Jerusaleme! a teď padni, ó Říme!, padni u Verdunu, obnovená říše Karlova!, padněte, pyšní Hohenstaufové, jichž stín pokrýval po několik okamžiků nesmírný středověk!, padni ještě tentokráte, svatá Říše Německá smlouvou Vestfalskou.

XVI. st. př. Kr.	Pád Jericha
XII.	Pád Troje
VIII..	Pád Ninive
IV.	Pád Persie
I. . po Kr.	Pád Jerusaléma
V.	Pád Říma
IX.	Pád říše karolinské
XIII..	Pád Hohenstaufů
XVII.	Pád říše katolické.

Ó století velkolepá, jichž prachem spěchají Valdštýn, Džingischán, Rollon, Attila, Arminius a onen Brenn z plenění Říma, to vy nutíte k nejneodolatelnějším nárazům národy: k návratu Židů do Země Zaslíbené Jehovou ve stol. XVI, k tažení Herakleovců Řeckem ve věku XII., k příchodu černých Ethiopanů do Egypta, bleďých Galů do Říma, k rozpjetí hnědých Římanů až k hranicím jich výbojů ve století I. po

Kristu, k velkým vpádům zpětným až k srdci této říše ve věku V., ku vpádům Normanů do jejího znovuzbudování ve století IX., Mongolů do Evropy v XIII. a k rozpjetí Francie po celé tehdejší Evropě a po světě ve st. XVII.!

— Snílku nadmíru methodický, zajisté, zajímavá řada. Mohl bys skutečně spořádati ve tři jiné serie, rovněž tak charakterisované, ostatek známých věků našeho lidstva?

— Ano. Avšak předem vymaluj si s veškerou jasností, Čtenáři, v duchu obraz této řady první. Srovnejme ji, chceš-li, s LETEM.

Září to v ní slávou jako v létě, podobnými hromy to tam burácí a poskytuje nám postavy velmi štědře osvětlené.

— Za tuto skvělost nepodobnou není-liž zavázána díky té okolnosti, že Ježíš Kristus vyvolil jedno z těchto století, by se v něm objevil a tak rázem požehnal všem těm, jež by mu odpovídala?

— Proč bych ti bránil, chceš-li tomu věriti? Nečekej tedy týž jas pro STOLETÍ ZIMY: chci říci pro zachmuřená X., VI., II. před J. K. a III., VII., XI., XV. a XIX. éry nynější. Jsou vážné a často hořké jejich postavy. Popatř:

Budha — nechť z X. nebo z VI. století, — a pak Konfucius (se Zoroastrem, prý, a s Pythagorem), — potom ve II. st. starý Katon, — 400 let na to velký zakladatel kacířství Manes, jehož zoufalost odvažuje se rovnati Demona Bohu, — a v VII. st. fatalista Mahomed, — v XI. gibelinism, šťastně poražený Řehořem VII. v Ca-

nosse, — Jan Hus, — konečně Hegel a Schopenhauer.

Žili vskutku ve stoletích přechodu a bludu bolestného spíše než plodného. Napoleon (jehož předobrazem zdá se Gal Sigoves, dobyvatel Germanie o dvacetčtyři století dříve), Mahomed II., Vilém Dobyvatel, Omar a zakladatel Sassanovců, Ardechyr, a Marius, a Cyrus, dobrodružný odvážlivec, a Erechtees stávají se znamením za těmito heroy přední stráže, jimiž jsou: Revolucionáři, Johanka Lotrinská, Cid a guelfové, Grachové, Harmodius a Aristogiton, první Brutus. Livingston sledovaný Stanleyem, a Křištof Kolumbus následovaný konquistadory jakoby odpovídali prvním křižákům a výbojům arabským, právě tak jako Verlaine Villonovi. Celá práce klíčení, avšak individualistní, vrtá pro věky budoucí černou a studenou zemi Ludvíků Filipů i Ludvíků XI., Rothschildů, Jacques Coerů a Krésů, a eklektiků jak řeckých, tak francouzských. A jest to řada století germanisačních: každé vnáší tam na pavéze velikost německou, od hrozné organisace lig svévských a franckých (III. stol.), od převahy majordomův Austraských (VII. stol.), až k domu franckému (XI. stol.), k domu Habsburskému (XV. st.). k vítězství Hohenzollernskému (XIX.).

Každé zhasilo a vymetlo století, jež mu předcházelo bezprostředně: toto poslední (XIX.) příslušelo řadě PODZIMNÍ. Toho podzimu, jenž nám vystavuje pokaždé lepotu, již se sám opájí, měňavý a vratký lesk, nádheru a bujnost, vilnost,

chlipnost. Vinobraní pokaždé z konce jedné společnosti!

I králové jsou v nich tolik vzdělání, že činí nároky na to, by byli považováni za moudré! Josef II. a Kateřina Ruská. a ty, Karle V., (otče smrtelného Rozkolu Západu) a vy Basileové, filosofové Byzancia v X. století, ba i ty, Chilperiku gramatikáři (VI. st.), po Mark-Aureliovi a Antoninech (II. st.), sledujících po čtyřech stech letech za Ptolomeem z Alexandrie, a ty, Solone (VII. stol.) a ty, konečně, na vrcholu (XI. st.) Šalomouně, ať jsi již sepsal nebo nesepsal knihu Moudrosti.

Avšak dejte pozor: povzbuzeno jich úsměvem, tělo nestydatě po jich bocích triumfuje, ačkoliv jest stejně na úmor. Dcera Semiramidy a Putifary z XIX. stol. př. Kr., královna ze Sáby rodí se, řeklo by se, pro každé století: zatím co kurtizána Rhodopská z výtěžků své prostituce dovede zbudovati pyramidu, při onom hrozném praskotu tam dole k západu, povšimněte si dcery Tarkviniovy, jež jede ve svém voze přes tělo svého otce; ráda by hnilobou nakazila rodící se Řím: Antinous a jeho kult zdaří se lépe o dvakrát čtyři sta let později. Fredegonda rozviklává království francké. Jsou odděleny čtyřmi sty roků jedna od druhé, její současnice, císařovna Theodora a Theodora Římská: tato poslední a Marosie, dvě kurtisány, rozdávají tiary papežské! Pohoršení, jež ani ty, Isabello, ani ty, du Barryová, nepřekonáte.

A s ušklíbavým, uštěpačným chechtotem,

~~~~~

jímž se pachtil Voltaire, jež po čtyřikrát čtyř stoletích dostává dědictvím od Luciána, panuje nejsměšnější lehkověrnost, její sestra: Cagliostro, Rosenkranz a jeho svobodní zednáři XIV. st., okultismus časů Gerbertových, třestiví Gnostikové a ona znepokojující věstkyně Endorská, jejíž slova zvučí do pomateného mozku Saulova, krále šíleného, předobrazu to, předeslaného čtyři století před Nabuchodonosorem, a dvacet čtyři století před našim Karlem VI., otevřená, zející Alama, křečovitě stahování svalů, zjevování zvířecího úšklebku pod škraboškou lidské tváře.

Nuže, k této řadě věků vztahoval by se zrod Modlářství, jež tradice chce mítí současné králi Ninovi.

A myšlenka by zahynula, kdyby všude učenec, obmezený pouze na hmatatelné, nevy-loužil prvky k přežití: Thales a mudrci, Archi-medes a Euklides, Ptolemeus geograf, právníci Justiniánovi, učenci arabští, vynálezcové XIV. st., Lavoisier dávají se do práce.

K vůli odlišení rozvíňme řadu JARA.

Jestli Ježíš vyvolil si jedno ze století let-ních k své slávě, jestli Modlářství vztýčilo se v jednom ze století podzimních, jestli ně- která hrozba, posud tajemná, zatemňuje století zimní, tu v jednom ze století jarních svět, tak krásný, zrodil se dle Bible: ve stol. XLI. před J. K. (datum nejužívanější zvláště Bossu-etem, Daunouem, Dreysem atd.).¹⁾

¹⁾ Necht se nikdo nediví, že dávám přednost jedno- duché chronologii biblické (připuštěné ostatně Newtonem

O 4krát 400 let blíže nám, v XXV. století, obrozuje se svět, očistěn jsa oním fantastickým křtem, Potopou. Ta — částečná — za Deukaliona jest o 400 let pozdější (XXI. stol.) pro Řecko předurčené: odpovídá době, kdy národ židovský vychází z Abrahama.

Avšak slyšte, kterak vstává na svazích Sinaje božská poesie s Mojžíšem (XVII. st. př. Kr.) a na to, ozvěnou tam dole na moři s Orfeem (XIII. stol.). Kterí budou nejmohutnějšími tvůrci, ne-li Homer (IX. stol.), Tragikové V. st., Virgilius (I. stol.), potom v literatuře posvátné Otcové IV. stol. (Jeroným, Augustin, Ambrož, Basilius, Athanasius, Jan Chrysostom, Řehoř Naziánský atd.), a v barbarských zemích Eddy (VIII. stol.), potom, v jich splývání, Epikové francouzští a germánští XII. stol. a konečně Shakespeare?

Nuže, takováto jestli Blahověst, již přináším.

Naše století XX. přísluší této rodině úctyhodné. Neboť nezapomeňte nikterak, že každý

a Cuvierem), před některým z četných, nesmírných a sobě odporujících odhadů času, kde soupeří o starověk světa Egyptani zmizeli a Indové degenerovali, Číňané a současní geologové: tyto nemají pravdy, propadnuvše v mlhavou neurčitost. Ona však má výhodu svým zevnějškem . . . esthetickým. Nuže, jedná se tuto ani ne tak o rozměry; jedná se především o rytmus a víru všeobecnou v této studii: slušelo se tedy přidržeti se harmonické vise, v níž starověké Řecko, národ židovský a křesťanství — v to zahrnuje tvůrce našich věd — jsou za jedno proti nám. Avšak čtenáři, jenž by nad ně vážil si nesouvislé mlhavosti, nic snadnějšího než škrtnouti století pozdější XVII. př. Kr.; zaujmajíť beztak málo místa v těchto rozpočtech.

z obrů, jež jsem právě vyvolal, kráčí mezi bláznivě plýtvavou květenou všech umění: Renaissance rozvíjí se na příkor anathematům protestantským, jak osm set let rodící se umění byzantské zvítězilo nad obrazoborci; gotika XII. století soupeří s Parthenonem, po čtyřikrát čtyř stech letech; avšak kdo by mohl spočísti a vyjmenovati básníky a umělce těchto věků privilegovaných? Až i válka se zušlechťuje! Dějí se pro sny: výprava Argonautů, války médské, šlechta Hellady, zápasy o rovnost v Římě, boj proti ariánským zmenšovatelům nesmírného Tajemství, boj proti Sasům a onen Roland v Roncevalu, preludující čtyři století před křižáckými výpravami XII. stol. proti Islamu, konečně války náboženské, směřující proti sektářům onoho nového Aria, Luthera, jenž zásobuje zase jednou kolik století žádostivostí a těžkopádností severní. Avšak jasné učení pokaždé odpovědělo na nová kacířstva: Loyola, svatý Bernard, svatý Benedikt, svatý Augustin a Credo Nicejské, Vtělení, Sokrates, ¹⁾ Lykurg, Herakles, Desatero (XVII. stol. př. Kr.) stoupají po stup-

¹⁾ Známo, že Sokrates, Heraklites a mnozí jiní „jsou křesťany“ (sv. Justin, První apologie, 46); čemuž netřeba se pranic podivovati, uváží-li se, že Slovo jest věčné dle Církve a že „jeho neviditelné světlo, rozptýlené“, jak praví ještě svatý Klement Alexandrinský, „mezi sekty filosofické, buď řecké, buď barbarské“ způsobuje to, co má každá pravdivého. Odtud příbuznost mezi těmito pravdami, odtud i obecné mythy národů, kteří se mezi sebou nestýkají, Folklore; odtud i ta snadnost, s jakou okkultismus získává některé naivní duše, by věřily v esoterickou jakousi tradici, udržovanou ve své úplnosti na příkoř vzdálenostem a časům.

ních ze čtyř století k čtyřem stoletím a dotvrzují staré povolání patriarchovo (XXI. stol.) a skvělý slib duhy nebeské (XXV. stol.). Naděje!

Naděje! Nevidíte, kterak od několika období znovu křísí se v lůně naší lhostejnosti žasnoucí, vašeň náboženská a kterak umění dekorativní o-
víjí všude kolem ošklivých předmětů tohoto věku své stonky a úponky krásy?

Rašení slavnostní, neboť . . . poslední snad: 4 krát 4 jest 16; šestnáct prvních věků, dětství světa, skončilo Potopou, dle mateřské tradice biblické; šestnáct následujících, jež byly mládím, tvoří pokračování historie synů Semových, prvo-rozených z národů, až k Athalii a vydechly ve vzlykotu Budhy, tohoto zosobnění ztracených il-lusí; opojné plody zralosti na březích Moře Stře-dozemního třikrát svatých, zrály mezi Homerem a Mohamedem. Jest to nachýlení, jest to staroba, jež začala pod nebesy bledými severu od Edd a předků Karolinských, by se skončila stoletím XXIII.? Jakže! člověčenstvo nemělo by již než čtyři věky před skonem?

Ó Ty, jehož cestu jsem právě osvětlil, rač nezapomenouti na mne ve svém díle nesmrtelném!

POHLED K VÝCHODU

Století XIX. jest stoletím kontradikcí. Tyto dvě známky nanejvýš sobě odporující předvádí před zraky naše: chce jednotu a provádí rozklad.

V řádu literárním, v řádu filosofickém, v řádu společenském, v řádu náboženském možno konstatovati tuto dvojí tendenci, tak dokonale soudobou jako dokonale protikladnou.

Patříme-li na kritiku XIX. století s jedné strany, objeví se nám jako veledílo rozdělení; s jiné strany jako vroucí, vášnivá snaha k jednotě.

V předešlých stoletích literatura dělila se v obory. Byl Básník Epický, Básník Lyrický. Básník Dramatický, Básník Satyrický, Básník Komický.

Arnošt Hello: Století.

Dnes jest jedině Básník.

Básník jest dnes nucen pochopiti a cititi jednotu Poesie.

A Poesie, protože se přibližuje své jednotě, Poesie hledí státi se synonymem tvoření.

Předmětem tvoření jest Vesmír a slovo: Vesmír obsahuje dvě slova: Mír, Ves (mnohost, vše, zharmonisované v mír, pokoj, v jednotu.) ¹⁾

Předmětem Poesie jest její vesmír, jenž jest také Jednota v Proměnnosti. Právě proto objímá vše.

Nízká drobná kritika, jež sahá k Voltairovi, rozdělovala všechny věci. Rozdělovala druhy, určovala rozsah panství Poesie, súzujíc a obkličujíc ji hranicemi. Zapomínala na jednotu v Umění, ve Vědě i v Životě. Až k tomu vedlo zapomenutí křesťanství, když nabylo svého vrcholu. Jednota, i přirozená, uniká zrakům onoho slepce.

V dávném starověku, i u Řekův, obecný původ věcí uchoval vědomí o sobě. Co však říci o Hebreích? David byl zároveň typem Krále a typem Básníka. Šalomoun typem Krále a typem Učence.

Hebreové nemysleli, že člověk přestal býti praktický, když jest kontemplativní a Duchem vyšším nadchnutý.

XVIII. století uvěřilo, že člověk není již k ničemu, když žije v sousedství a ve světle božství.

Století XIX. má temné vědomí Jednoty.

(¹⁾ Franc. l' U n i v e r s složeno z Unité a Variété.

Právě proto kritika vyšla z jeho rukou, ozbrojená od hlavy k patě.

Avšak toto temné vědomí nezplodilo dílo, jež obsahuje, a tato tavírna, kde Jednota se zpracovává, nespátřila, že by vyšel oheň z jejích útrob, oheň, zárodek života, o němž pracuje, ježž však nemůže vytvořiti.

Řeklo by se, že jest to nesmírná továrna, kdež mají se slévati nástroje života, kde však se slévají nástroje smrti; jež usiluje o to, by pluhy vyrobila a jež produkuje děla.

V tomto světě kritiky zrak XIX. století hledá Jednotu, protože objímá svět, avšak nenachází jí, poněvadž neví, kde jest skryto tajemství Jednoty v tomto nesmírném a rozsáhlém světě, na nějž patří, aniž by jej rozjímal.

Neboť, bychom viděli, stačí míti oči otevřené; avšak bychom rozjímalí, třeba přijati a držeti Světlo Života, bez něhož vše jest smrt: Člověk, Historie i Příroda.

Století XIX. tuze rádo dbá těchto tří věcí: Člověka, Historie a Přírody. Avšak nechce na ně patřiti při světle kříže, středisku a ohnisku božského ohně.

Právě proto jeho pohled bloudí sem tam, neurčitě, tékavě a zvědavě, nikoli však hluboce nebo rozjímově. Přichází a odchází, místo aby kráčelo. Pozoruje, místo aby rozjímal. Spojuje všechny prvky kontemplace, avšak nepořádá je. Právě proto zastavuje se před samým rozjímáním. Připravuje ohromné množství materiálu pro ně-

koho, jenž má přijíti, avšak nesvádí jej v dílo. Taktéž všichni lidé jakoby pravili si vespolek: Jsi to ty, jenž přijíti máš, neb jiného čekati máme? A až do dneška mohli by si odpověděti navzájem: Připravujeme cesty.

Jak s literaturou, kritikou a filosofií, stejně se dělo s historií. Pracovala nesmírně. Avšak i ona zůstala nepohnuta před pomníky, jež vztýčila. Její ruce je vyzvedly, avšak svým dechnutím je neoživila. Dech jest projevem života. A právě tak jako světlo chybí obrazům, když jim neprýští s kříže, dech chybí sochám, když duch boží není v hrudi sochařově.

A tak Historie zůstává bez závěrku. Byla až dodnes historií oddělenou, izolovanou od bitev a vražed byla výčtem dat a nahodilých zjevů, a historie nějaké země zdála se cizí historií zemí jiných.

Teď Historie má právo psáti se s velkou začáteční písmenou. Pohled její se rozšířil. Rozpjal se do výše, do hloubky, do šířky. Nezastavuje se již při faktech a datech. Snaží se proniknouti do hloubky věcí a příčin.

Prohledává řády, instituce, by se jich ptala na jich ducha. Prohrabává události, by se tázala, odkud přicházejí a kam jdou. Netáže se jich ještě, kým jsou vedeny.

Kromě jedné věci na nic nezapomenula: neumístila světla dosti vysoko, by ozářila vše pohromadě, v celku.

Tento pohled historie současné odkrývá solidaritu národů; avšak ještě nejmenovala Toho, na němž vše spočívá, Toho, o němž mluví svatý Pavel, *in quo omnia constant*.

Poněvadž dělniště jest rozsáhlejší, dělba práce vzrostla. Prvky sporné se rozmnožily, a Jednota, jež se ještě neobjevila, jakoby byla dále než kdy jindy.

Zdá se, že Jednota jest vzdálenější než kdy jindy, protože látky, jež ji očekává, hromaděním stále přibývá, a jelikož nedechla ještě na ně dchnutím života, zdá se, že pouze rozdělení pánuje v nastrádaných částkách k sobě příslušajících, nicméně však ještě v jednotu nespojovaných.

Dávný starověk vihal pohledy všeobecné na věci a na svět.

Starověké umění bylo zrozeno plné sebevědomí, a sebevědomí nějaké bytosti, toť vždy její jednota. V Homerovi jak historie tak umění má universální tendence.

Východ a Západ stojí proti sobě v *Illiadě*.

Historie starověká otvírá se Helenou, ženou Menelaa, jež zanítla válku Trojskou.

Historie starověká končí vlastně v téže době jako svět pohanský, druhou Helenou: ta se jmenuje svatá Helena a ta jest matkou Konstantinovou.

Dvakráte za osudy dvou Helen následovaly styky Východu a Západu.

Jakoby dvě civilisace zvedaly se na jich hrobě.

Neboť všeobecně zdánlivým původem té oné historické události jest muž, skutečnějším však žena. Východiskem však naprosto reálním jest vždycky duch.

V nejobyčejnějších, nejvšednějších okamžicích lidské historie Východ a Západ jakoby se zapomínaly.

V nejslavnostnějších okamžicích lidské historie Východ a Západ na sebe patří.

V okamžicích nejrozhodnějších Východ a Západ se dotýkají.

Zasáhnou se ranami nebo se objímají.

Konstantin nebyl tak veliký jako jeho postavení. Ačkoliv bylo mu uloženo, by inauguroval novou společnost, propásl slavnost inaugurace. První císař křesťanský nedal světu příklad, ježž mu byl dlužen. Jeho křesťanství bylo zevnější, neúplné, povrchní; utvořil společnost zevně, neúplně, povrchně křesťanskou. Konstantinopol stala se Byzancí. Západ a Východ se oddělily.

V době svatého Ludvíka, hle, mezi Východem a Západem nová výměna pohledů. Svatý Ludvík byl velmi západní; avšak byl příliš veliký, než aby oko jeho zanedbalo Východu.

Avšak křižáci byli nehodni křížových výprav, a křižáci nedosáhli leda neúplných výsledků.

Svatý Bernard kázal křížovou výpravu s veškerou energií svého slova. Jeho výprava se ztroskotala! Třeba čísti v dopisech světcových, do jaké míry tato zkouška hrozně na něho pů-

sobila. Protože svoboda lidská vysmykla se z božího konání, křížová výprava, již hlásal se smělostí své svrchované víry, nezdařila se dle jeho naděje!

Řeklo by se, že jistá síla pudí k tomu, by se navázaly styky Západu s východem, a že jiná síla usiluje o to, by je rozlámala.

Napoleona I. odnášely vroucí tužby k Východu. Konstantinopolis toť říše světová.

Na Svaté Heleně, mluvě o výpravě do Egypta, považoval pohromu před Sainte-Jean-d'Acre za největší neštěstí svého života.

— Kdyby byl Saint-Jean-d'Acre dobyt, pravil, francouzská armáda letěla by k Damašku a Alepu. V okamžiku by byla na Eufratu. Křesťani Syrští, Arménští by se byli k ní připojili: obyvatelstvo již již se hýbalo.

Byl bych se zmocnil, dodal, Cařihradu a Indie. Byl bych proměnil tvářnost světa. Chopil jsem se Evropy na ruby. Stará evropská civilizace zůstala sevřena.»

A končil řka: «Minul jsem se cíle svého.»

Otázka, jež spojuje a jež rozlučuje Orientalce od Západníků, jest mnohem vyšší než otázka politická. Jest z počtu těch, jež si Prozřetelnost pro sebe schránila. Má ráz tajemství a řeknu skoro, že má rozměry tajemství.

Všeobecně zvláště analyza jest oborem člověka; synthesisa dotýká se samých věcí božských.

Doby obyčejné a lidé obyčejní zkoumají podrobnosti: rozkrajují v tisíce kousků předměty, jež zkoumají. Daří se jim to tím snadněji, pro-

tože pole jejich činnosti jest omezenější, a po-
něvadž v mezích, v ohradě, člověk se cítí silnější;
cítí se doma.

Lidé neobyčejní, nechť jest působiště jejich
jakékoliv, v umění, ve vědě, ve spekulaci nebo
v praxi směřují k synthesi, a jejich úspěch jest
tím nesnadnější, protože pomoci božské jest bez-
prostředněji a patrněji zapotřebí.

Člověk jest pyšnější na mikroskop v ruce
než na dalekohled před očima; jakmile zápasí
se synthesou, člověk se cítí slabším a vzdále-
nějším od sebe.

Vyšší, vznešená věda a dávný vznešený
starověk honosí se velkými příbuznostmi; tyto
příbuznosti jsou zvláště zřejmy, jestli se jedná o
starověk posvátný.

Hle, slovo velmi starobylé a podstatně
dnešní, jež ovládá světa dějiny. — — »Bůh
rozšíříž Jafeta,« pravil Noe, »nechť obývá pod
stánky Sema a Chanaan bude služebníkem jeho!«

Stany Sémovy, jež představují tuto Orient,
jsou označeny tímto slovem stánků, tabernákulí.
To proto, že Orient jest pokoj, odpočinek a nic
není zneuctěno v pokoji tom. Pokoj ten jest
svatyní; Jafet ve svém pracuje a neodpočívá.
Západ jest dělniště. Jafet, jenž snaží se ustavičně
rozpínati, rozšiřovati, vzpomíná si na požehnání
Noemovo a na stánky Sémovy, jež nevyšly z
jeho paměti. Myslí na ně i proti vůli své, pro-
tože jest v jeho povolání na ně mysliti. Myslí
o nich hned dobře, hned zle, avšak nemůže se
zapříti, by na ně nemyslíl.

Tato zaujatost jest u něho jednou z hlubokých vzpomínek z dětství, jichž se nemůže zbaviti, a jež trvají do stáří nesmrtelné jako duše, do níž byly zasazeny; Západ a Východ jakoby se snažily vyjít ze sebe. Jejich pokojem bylo by snad, kdyby se přepravil jeden do druhého. Kdyby Jafet učinil stánkům Semovým přátelskou návštěvu a pokojnou, shledal by se tam se vzpomínkami na Noema, věky zmlazenými. První dni světa nejevily by se pak tak daleko.

Západ vešel by v pokoj; Východ v práci.

Synové Noema shledali by se na kolenou pod týmž žehnáním.

ZDÁNÍ A SKUTEČNOST

Cete se propůjčiti na chvílku předpokladu? Představte si cizince, jenž se nezná ve vě-
cích tohoto světa, a jemuž hodláme uká-
zati některá z divadel, jež se nám zde dole na-
skytují.

Povedeme jej na bojiště.

Jaký děsný hluk a shon! Fičení granátů a
jejich výbuchy! A ta řež! A ti ranění a umíra-
jící! A veškerý ten krvavý zmatek, jež Chateau-
briand jmenuje vřavou smrti!

Cizinec obrací se k nám a praví nám «Ne-
věděl jsem, co to jest nenávist a teď počínám to
poznávati. Plní mne to hrůzou. Jsem tím ohro-
men. Nenávist! tohle jest tedy ten lidský vynález!
Jako by se jim zdálo, že nejsou dosti smrtelní.
Povolali nenávist ku pomoci smrti!»

Arnošt Hello : Století.

Bych upokojil svého průvodčího a bych vyučování jeho učinil rozmanitější, představím mu jiné obrazy.

Uvedu ho do salónu nejlepší společnosti. Místo křiku a granátů setkáváme se pouze s pozdravy a úsměvy. Zde rozvíjí se civilisace, zde právě jest ve květu, zde vynikají v lahodném mluvení.

V tomto vzácném saloně není mužův ani žen, jsou zde pouze pání a dámy. Vyměněná slova prozrazují nejlíbeznější zdvořilost. Nikdo nedotvrzuje řeči své energičtějším přízvukem. Nikdo nepraví ničeho živého. Všechna vyměněná mínění zůstávají v půl cestě; polovičatost a prostřednost panují. Nikdo není příliš nábožný: znamenalo by to, jíti trochu daleko. Nikdo není příliš bezbožný: znamenalo by to jíti trochu daleko. Nikdo není příliš autoritativní: bylo by to neslušné. Nikdo není příliš revolucionářský: bylo by to urážlivé.

Nikdo nevyjadřuje a nezná se k víře zjevené: bylo by to trochu zpátečnické. Avšak souhlasně uděluje se ochrana starým náboženským vyznáním; neboť jich zrušení v lidu obecném nebylo by bez nepříjemnosti, zvláště jich zrušení úplné; neboť není třeba ničeho úplného. Netvrdí se, že lid má uchovati víru rozhodnou a živou. Nikterak ne! Avšak dopřává se mu ochotně zbytek důvěry a zbytek bázně. Jest dosti dobré, že lid doufá v jistou odměnu na onom světě, a že se strachuje jistých trestů. To bude ho podporovati, by snášel trampoty tohoto světa a jest třeba opatrnosti ve všech věcích.

~~~~~

Můj cizinec počíná se smiřovati s lidmi. Kterak jsou roztomilí a příjemni! Jaká mírnost! Ah! tady jsme velmi daleko od našeho bojiště! Upozorňuji svého cizince na skupinu pánů v pravo, na skupinu dám v levo.

Páni ti hovoří o politice a literatuře. Tadyhle na ty dva zvláště popatřte, kterak si odporují. Nerozumím dokonale všem jejich slovům; hledím a poslouchám trochu zdaleka, avšak slyším, že mluví o spisovatelích moderních. Kletbou stíhají lidi neoblomné, nezvratně se něčeho přidržující, kteří věří všemu, čemu třeba věriti. «Záhodno někdy,» praví jeden pán, «obětovati šlechetné přesvědčení své přesvědčení ostatních a zájmy pravdy zájmům svornosti.» Tento výrok doznává skoro jednohlasného úspěchu. Přece však objevuje se odpůrce, jenž se odvažuje takového slova: «Možno, by svornost se uskutečnila vně pravdy?»

Pozoruji na obličejích jako pokus k úsměvu a v jistých očích jako studený zásvit. Řeklo by se, záblesk ocele.

A což ve skupině paní všechny ty květy, démanty, skvoucí a úsměvné postavy nevylučují-liž jakoukoliv myšlenku o nepřátelství nebo pomstě? Ty vějíře obratně ovládané slouží k pozdravům a znamením; nejvybranější zdvořilost řídí jejich pohyby. Svými lehkými gesty dávají jakýsi důraz slovům pronášeným. Avšak kterak chcete předpokládati, že toto slovo: drahá paní, zpříjemněné jistým přízvukem, stává se drzou, vyzývavou nestoudností? Nemožno tomu

~~~~~

věřiti, není-liž pravda? Jedním pohledem tyto uhlazené dámy se ohledávají, zkoumají, dohadují se, myslí, že se dohadují, nechávají se dohadovati tisíce tajemství. Avšak bez dostatečné a neobyčejné zkušenosti ve věcích tohoto světa kterak se může podezřívati košík květin?

Jestli někdy šíp proniká a zledovatí srdce, bývá to proto, že byl napřed skryt tam dole pod květinami?

Nikoliv! nikdy podobné podezření nevstoupí v ušlechtilého ducha cizincova.

Poutník, jenž právě byl postrašen hrůzami bojiště, jest teď rozjasněn těmito půvabnými obrazy naší líbezné civilisace. Myslí, že před chvílí měl před očima nenávist, a že teď blahovolnost rozvinuje před ním své půvaby.

Nuže, kdybych byl pověřen jeho vychováním, kdyby mi bylo uloženo, bych ho zasvětil do našich pozemských záležitostí, řekl bych mu:

— Váš blud jest podstatný. V prachu a kouři bojiště není ani atomu nenávisti. Válka roztírá národy (jako barvy), by je smísila, pravil Josef de Maistre, avšak to zuřivé křížkování, prudké objímání nemá pranic společného se zlobou. Ti lidé, kteří se rdousí, co nevidět budou určeni k vzájemné pomoci. Nasadivše život svůj, by rozdávali smrt, nasadí ho snad ještě dnes v úmyslu opačném, by uchránili nepřátele před smrtí. Slovo nepřítel má zde smysl obzvláštní a tajemný. Nepřítel, toť člověk, jenž stojí proti vám. Posloucháte, bojujíce proti němu, ustanovení, jemuž nerozumíte. Posloucháte hněvu, jenž není váš, a

jenž pochází z vyšších oblastí než vaše osobní city.

— Avšak, přerušuje mne cizinec, kde jest tedy nenávist, není-li v usmrcování?

— Kde jest nenávist? Snad v tom saloně, v němž jste se právě obdivoval líbeznosti a uhlazenosti našich mravů. Snad jest v těch úsměvech, v těch jemných odstínech slovních, v těch zámlkách a zvláště v onom mlčení. Zlobíš se, tedy nemáš pravdy »pravil kterýsi starý filosof«. Toto slovo jest tak falešné jako proslulé. Člověk, jenž se hněvá, má často pravdu. Řekl bych mnohem raději: »Hněváš se, tedy miluješ.« Člověk, jenž se rozhorluje, jest skoro vždycky člověkem mnoho milujícím. T o t h n ě v l á s k y, pravil ještě Josef de Maistre.

Člověk, jenž se pře úsilovně, jenž pronásleduje protivníka svými žalobami, svým obviňováním, jenž chce jakýmkoliv způsobem uchvátiti vaše stanovisko, jenž chce vás obrátiti, přesvědčiti, takový jest plný něžné lásky. Zdánlivá zuřivost, jež svědčí proti vám, jest pouze žádostí vroucí, by se vám přizpůsobil, by vás s sebou strhl ku krajům pokoje vítězství. Jestli ho odmítnete naprosto, přestane mluvit a konečně umlkne; tehdy již nemiluje. V řeči lidí dobře vychovaných toho obviňují z nenávisti, jenž je ohrožuje svým rozhorlením, před nímž jsou plni obav, že každou chvíli propukne, že se rozpálí, že vzkypí; a zatím toť člověk, jenž miluje.

Kdo dbá náležité míry, kdo nedopustí, by mu uniklo slůvečko bez opatrnosti a bez vý-

počtu, ten, jenž vytrvale hledí si bezvadnosti a bezúhonnosti ve vyjádřování a v zevnějšku, toč často člověk, jenž nemiluje. Onen se dává, tento se uchovává pro sebe, a zdá se plných, blahovolných citů, protože jest lhostejný.

Nenávist není prudká, násilná; jest zamklá. Není vroucná, ohnivá; jest plná chladu, plná studenosti. Jest veličinou negativní; není nadšením, vytržením, jest zdržování se.

Jenž miluje, mluví jako ten, jenž věří. »Uvěřil jsem, proto jsem promluvil«. Kdo nemiluje již, mlčí. Kdo žije ze své nenávisti, žije ze svého mlčení. Jisté neznatelné odstíny, jevíci se v pohledu a v posuňcích, jsou podobny akcentaci mlčení; označují a udávají míru, na jaký stupeň pod nulu sestoupil chlad odloučení. Neboť tohle jest jméno nenávisti. Není pronásledováním, výčitkou nebo zuřivým hněvem: jest odloučením, rozdělením, rozvodem.

Světlotisky dle původních leptů Feliciena Ropsa.

«Le dessous de cartes d'une partie de whist» tak nadepsán první; «Takové jsou ďáblem posedlé ženy, jichž odstrašující příběhy vypravuje nám Barbey d'Aurevilly.¹⁾ Rozvášněné pro tajemství a milující je až ku lži!

Lept F. Ropsa představuje nám jednu z nich, ona stojí, majíc nohy na mrtvém dítěti a ona svýma oběma rukama zlověstně j a k o b v a z k e m zakrývá si rty, zacpávajíc tak, zalepujíc, sekvestrujíc svá ústa.»

(Leon Bloy / Breilan
Vyobcovaných, v čes.
překladu str. 14.)

¹⁾ Podobiznu tohoto velikého katolického umělce od Feliciena Ropsa předvádí druhý světlotisk.

LITERATURA Z TABÁKU.

Čtvrtek 7. března 1867.

I.

Hle titul, jenž mnohého naplní podivem
Avšak rozjímejte dvě minuty! a shledáte, že
použiv jej, pojmenoval jsem literaturu této
čtvrt hodiny devatenáctého století! Tabáková li-
teratura! Myslíte-liž tedy, že kdyby se psaly dě-
jiny Číny, nebylo by kapitoly nadepsané: «opiová
literatura»? Nuže! bude dobře, když právě tako-
vouto kapitolu napíšeme. Pitvoříme se po Čiňá-
nech po všechny dny! Tabák, tato chamradí ko-
ření, jehož zuřivé používání hodlá státi se vše-
obecnou zuřivostí, jest našim západním opiem.
Kouříme je, očekávajíce ono druhé, — opium
východní, pravé opium, jemuž jest předchůdcem,

J. BARBEY D'AUREVILLY
Směšné naší doby.

~~~~~

a jímž (nelze již o tom pochybovati) národové z této strany globu zakončí tu dlouhou agonii, již ve svých snech »pokrokem« jmenují. Tabák volá opium, jako propast volá propast, jako malá díra volá díru velkou. Dosavád jsme toliko při prvních otřesech tohoto rejnoka, této Obludy Otupování, jež zítra popadne nás do svých paží, z nichž se nelze vyvinouti, mocných tím, že jsou zchoulostivující, zmalátňující! Tabák tím, že narkotisuje naše mozky, tak statné mozky západu, tím, že je napouští, že je proniká těmi jemnými a vysilujícími výpary, jímž si navykáme se zbabělostí, činící z vášně neřest, tabák předchází vpádu opia, nutnému vpádu jistého dne. Jest to jeho strážmistr ubytovatel . a jest snad zajímavá popatřiti, kterak tento neobyčejný strážmistr připravuje opiu jeho byty, jimiž jsou naše mozky, a jež mají se státi jeho kasárnami. Jest zvláště zajímavá viděti to, co má vyplynouti z toho pro naše duchy a pro jejich díla.

Jistého dne p. Henri Rochefort, tento vybroušený pozorovatel, napsal historii o F r a n c o u z í c h d e k a d e n c e. Pouhým obrácením titulu mohl by učiniti nám jinou knihu, jež by nebyla opakováním první. Historie příčin naší dekadence unáší ho k historii naší dekadence, jak jen možno energicky líčené, a to veškerou svrchovaností vlivu, jenž plodí fakta i na těch faktech, jež zplodil. Nuže, jedna z příčin našeho úpadku literárního, — protože nejedná se dnes než o tento, — jedna z příčin nejjistějších a nejméně pozorovaných, protože jest nejočividnější (nevidíme nikdy, co

---

bije do očí), toť strašný vliv tabáku na intelligence a citění lidí našeho Věku, — tohoto Věku, jenž může dnes na sebe obrátiti, přizpůsobiv je, proslulé tyto řecké verše:

»Plival jsem na zem, a země nikterak toho nestrpěla. Jak mne otravuješ, pravila, přílišností svého zlovyku!»

Neboť země to trpí velmi dobře, tento chrchel, a mnoho jiných! A shledává to naopak výborným, mrzká hanebnice, když jest otravována!

II.

Zajisté, netřeba býti tuze velkým učencem, by se zjistil a přesně stanovil účinek tabáku na lidský organismus. Každý člověk, jenž kouřil po pár hodin, zví tolik o tom, jako všechny vědecké ústavy, jež snad nekouří, jež však proto neuvádějí méně kouře do svých zpráv a věstníků kouře lamp, jež smrdí. Účinek tabáku na mozek předně a pak na všeobecné hospodářství celé naší bytosti, jež jest stále více nebo méně obětí mozku, jeví se rozkošnickou ztupělostí, padající na nás neviditelnými sprchami, vsakujícími se do nás pozvolna, dráždivým lechtáním úst, probouzeným tou měrou, jakou mozek se uspává. Pouhé vypravování o tom sotva poskytne ústům panenským ponětí o tomto tak obzvláštním pocitu . . Na neštěstí každá rozkoš platí se životem. Každá zábava není ničím jiným než utrácením. Není-liž kouření, — způsobující onen počitek tak živý a tak ostrý, o němž mi povídal jednoho dne p.

Paul de Saint-Victor tato hrozná slova, o nichž on, tento Heliogabal cigáry, nemyslí, že jsou hrozná: «Nebudu nikdy úplně nešťasten, pokud bude tabák na zemi, a nebude-li ho, nebude pak již žádného štěstí»; — není-liž kouření, jemuž by Alainové Chartierové tohoto času dávali přednost, kdyby byli probuzeni, před obejmutím a polováním královnami; kouření, toto otroctví, jež se stává tyranií, toto zpitomující svědění sliznic, v němž současní muži ničí nejlepší část svého života, od nestydatého a sobeckého milovníka, jenž kouří u své milenky, až k vražedníkovi, jenž nechce než toto ohavné Viatikum, když kráčí ke guillotině, hrdý jako Artaban, s dýmkou nebo s cigárou v hubě . ve své hubě krvácející; není-liž kouření přece pocit čistě materiální, jak jen si možno pomyslet, hrubý způsob, kterak zapomenouti na vše v hustotě požitku; není-liž také vydám se v nebezpečí a spojím tato dvě slova, jež mohou se zdát sobě odporujícími, . pocitem intelektuálním? Následovně dvojí slast. A proto také dvojí ztráta. Talent jest pouze jakýmsi stoicismem. Jemňounká, neohmatatelná pára tabáková, tato látka nezvažitelná, probíhá buňkami těla a vniká v nejvnitřnější kouty našich duchů, by tam rozpouštěla s unylou zmalátnělostí veškeru energii. Duch, stvořený k tomu, by žil v jasnotě, v určitosti, v zápase, v bujarém plození, spokojuje se pod vlivem tohoto výparu omamujícího mlhami, podobnými této páře, obrysy rozplyzlými a vybledlými, jalovými kontemplacemi a sněním Ah! snění,

řekl jsem vše, propověděv toto slovo, moc nebo bezmoc, hodnotu nebo nedostatek ducha v devatenáctém století! Snění, toto zženštění ducha, zaujalo místo mužného myšlení . a básníci, ozvěny všech duší své doby, jsou tak hrdi na své vysílení, že sami sebe nazývají «snílky». Vizte, s jakou pýchou Viktor Hugo, Lamartine a de Musset zaseli toto slovo do svých děl! Snění, samo jsouc dýmem, Snění, dítě kouře, stvořilo jediného genia, jenž přísluší ve vlastním smyslu slova století devatenáctému: genia fantastického, svou nejlepší slávu. Stvořilo a kolébalo Hoffmanna v kouři dýmky německé, a nebudu jmenovati Edgara Poca, ačkoliv jeho jméno bylo na špičce mého péra . Edgar Poe předběhl dobu. Ten přísluší literatuře opia, literatuře budoucnosti. Jest to čínský hříb, jenž vypučel v Americe na hnojišti její vlastní zkaženosti, jež se dobře vyrovná hnojišti Číny... Jenže ani Hoffmann, ba ani Edgar Poe, ani všichni nejmnocnější fantastikové nedovedli by nahraditi, co by svět ztratil, kdyby enervace snění, chlorotom nesmírný, vplížil se do lidského ducha, by tam zůstal a tak dovršil jeho zkázu.

Nuže, zůstane tam? Taková jestiž otázka. — Vlastně, vždyť věc jest zřejmá: již počal se tam vplížovati. Literatura devatenáctého století — mluvím o nejpřítomnější, o nejmladší literatuře devatenáctého století — podlehla způsobem vni-matelně žalostným tomuto vlivu hmotného otrá-vování myšlenky, jež musí toho neb onoho dne otrávit i naše mravy!

A když mluvím o literatuře, nemluvím o prvních příchozích, o nováčcích, o těch holobrádcích, jimž vous nikdy nevypučí, o literárních hejscích, jak se teď praví, neboť literatura obšťastněna jest svými hejsky jako svět. Nikoliv, mluvím o těch, kteří se zrodili pod tou blahou hvězdou talentu, onou hvězdou, jež plane v hlavě a jež jest krásnější než hvězdy nebe. Mluvím o těch, kdož si dobyli celou proslulost nebo počátek proslulosti. Konečně, protože vlastní jména a příklady dále dostřelí než důvody, mluvím o Mme Sandové, o p. Theofilu Gautierovi, o p. Flaubertovi, o pp. Goncourtech, o p. Paul Saint-Victorovi a o tolika jiných, kteří se stali v několika rocích tím, co odvážím se pojmenovati «vy-sílenci doutníku», nebo kteří, jako poslední (p. de Saint-Victor), mladší aspoň v dílech, a jehož bych rád vyrval z nebezpečí, by neuspal a neomámil své překrásné schopnosti, musejí jednoho dne se jimi nezbytně státi!

III.

Ano, v uspávání a omamování schopností, nechť sebe silnějších, sebe skvělejších, ohebnějších a živoucnějších, v tom spočívá nebezpečí! Zlo to nepropuká najednou, avšak není tím méně jisté. Vraťme se jenom k těm, jež jsem citoval; jestli pí. George Sandová — již, pokud na mne jest, nikdy jsem nepřiznal více talentu, než jak může pojmuti roztomilé (když jest roztomilé) čeličko ženy, — jestli pí. George Sandová plo-

~~~~~

dila po několik let romány na romány, pozdější vždy slabší než první, jež utvořily její slávu, — též taková cigárka, ta její sláva, hle, jak brzy dokouří! — Jestli pan Gustav Flaubert, statný autor *Paní Bovaryové*, krutý chirurg, jenž přenesl do románu skalpel svého otce, a sám sobě operoval srdce rukou nejjistější, náhle upadl do blyskotných kartaginských cetek *Salammbó* a ztratil smysl lidské přirozenosti a své doby; — jestli p. Th. Gautier, tato krásná vása poesie, do níž duše nikdy ničeho nevlila, přišel na konci třiceti let a vyvěsil nám na oči, by se na nás z něho pošklebovaly všeho druhu fantómy a loutky, ten starý koberec, jež nazývá *Kapitánem Fracassem* (Kapitán Roztříšť); — jestli pp. de Goncourtové, tito realisti, uzpůsobení ke všemu, kteří by uvrhli do ohně svou paletu, kdyby to dopomohlo k tomu, by plápolaly barvy, vrhli se v románě právě uveřejňování na malicherné otiskování neslušností a *fféry Clémenceau-vy*; — konečně, jestli p. Paul de Saint-Victor, nedavný autor *Lidí a Bohů*, který po čtrnácti letech feuilletonu, talentu, prouděch barvy, ručejích ducha a diamantů všeho druhu, vyhazovaných oním oknem feuilletonu, místo aby nám dal knihu vážnou a hlubokou, jež by byla určila jeho míru a zjevila jeho zralost, nějakou knihu, vytesanou v plné lidství nebo v plnou ideu, spokojuje se tím, že hrá zase onu oslňující martingalu popisování, jež se mu vždy daří, avšak jímž jest obdařen, by dal přednost něčemu jinému, ptejte se, čemu přičísti ta-

~~~~~

---

kové nahodilosti, jež nejsou zjevy? . Ptejte se, odkud tato slabost, zemdlenost u tak bujaré a statné přirozenosti? . . Ptejte se zvláště, kterak to, že právě nejmužnější schopnosti ducha v takových spisovatelích se stírají a odumírají: chci říci původnost myšlenky, tvorba, vášnivé cítění, velké cítění, neboť přichycuje se jich malé, to, jež ulpívá na smyslnosti. Fysické vlastnosti, bychom tak řekli, talentu, to, jež jakožto schopnost obrazná odráží zrcadelně věci zevnitřní, jsou u nich nejpevnější, nejvytrvalejší, jež nejvíce vzdorují poruchám; avšak přece nemělo by se tomu příliš důvěřovati. Pochybuji silně, že umění malovati kolorit, ona svěžest, plápol barev, nechť sebe mocnější, mohlo by odolávat dlouho působení jedu, jehož beztrestnými Mithridáty se býti domníváme. Jeden jediný zákon ovládá všechny fakty. Jest velmi pravděpodobno, že účinek kouře, jenž omžívá a halí věci hmotné, musí působiti podobně na nejsvětlejší vlastnosti ducha. Co však vím a o čem nelze pochybovati, toť puštění, způsobené vlivem, jež tuto zaznamenávám a proti němuž bojuji, intelektuality a citlivé morality talentu, jak v řádu ducha, tak v řádu svědomí; duchovost musela se státi obětí svého nejstrašnějšího nepřítele, hmoty; hmoty povždy nesmířitelné.

A jestli to platí o těch, kteří jsou nejlépe literárně nadáni, o organisacích nejvýminečněji šťastných, ptám se, co se stane a může státi duchům prostředním, proudícímu davu literatury. Nejedná se tu o velkou vynalézavost, o velké

---

cítění, jež se zmenšuje a oslabuje v Mistrech a čehož u nich litujeme; avšak jedná se o nejneuvěřitelnější vypráhlost a suchost, o jalovosti nejvíce ponižující, jimiž může býti zasáhnuta literatura ve své celkovosti. Opravdu, dostali jsme se již k sedmi hubeným kravám Egyptským! Čtete vše, co se dnes píše, žurnály, romány, divadelní kusy: co vám prvně utkví na očích, toť naprostý nedostatek jakéhokoliv života. Vše jest si podobno. Nemohouce se proměňovati, opakují se, a antithesa, nevalně složitá, není-liž pravda?, jest jediným postupem literárním. Včera jistý feuilletonista hlásal v příležitosti Strupatých Ovcí od p. Barriera, že jsme unaveni nečistou společností polosvěta, v níž jsme tak dlouho žili, a od něhož se hodláme konečně obrátiti k ideálu přísnému, — dělati komedii stoickou, když se před tím tropila komedie rozpustilá, — pohnuti jedině tím důvodem, jenž nabádá, by se zkracovaly potupně šaty, když před tím se byly nadmíru prodlužovaly; a oznamuje to, dosvědčuje zase jednou tento feuilletonista, tak pohodlně stavší se prorokem, naši chudobu intelektuální, hluboké mozkové vyschnutí této doby. Vskutku, nic podobného, aniž přirovnatelného nebylo viděno ve francouzské literatuře, druhdy tak duševní, tak živé a tak plodné. Otupována jsouc dnes, bude zítra tupá, bez ducha, hloupá? Avšak kolem a kolem vzato, což spravedlivějšího nad zlo, jímž trpí?

Vaše společnost tomu chtěla! Materialistní zásadami, materialistní mravy, nezabývající se

---

leđa fysickým ve všech věcích, jakožto nejdůležitější stránkou života, vaše společnost, která nežije leđa nervy, smysly a penězi, nemá již leđa literatury materiální, a takováto literatura se snadno dělá. Jest to brzy navařeno. Jest to brzy vyčerpáno. Rychle přijde konec, a vidíme jej dnes! Vim dobře, že přitroublí umírněnci, kteří povstávají s majestátností policejního komisaře v každé otázce zčerstva přetřásané, by se ozvali proti paradoxu, a by přivedli do pravého tonu pravdu, jak se děje při zladění houslí, neopomenou mi vytknouti, že přeháním účinky tabáku a doutníku na současnou literaturu. Avšak nepovažuji je proto za méně skutečné a pravdivé, tyto vlivy. Příčina úpadku, jež není samojediná, souhlasím, avšak příčina dekadence! Balzak, jehož prý příliš cituji, jakoby to byla moje chyba, že potkávám na všech cestách intelektuálních tohoto genia všudy přítomného, Balzak, znepokojený jako já fysickými zvyky světa moderního, učinil pojednání o Dráždidlech; avšak Otupovadel, Omamovadel, Změkčovadel neméně jest se obávati, a tím jsou nebezpečnější, že Dráždidla nezabíjejí ducha a nevyčerpávají, dokud neoploďnila. Balzak bez padesáti tisíc číší kávy, z níž zemřel, nebyl by snad napsal Lidskou Komedii, zatím co Otupovadla neb Omamovadla zabíjejí schopnost plodivou často dříve, než se co zplodilo. Takové vysvětlení této literatury, již jsem nazval «literaturou tabákovou», a již máme, očekávající literaturu opiovou, již budeme též míti . Ubohá literaturo, čeká na tě osud kouře, z něhož jsi

---

vyšla! Církev praví právě v těchto dnech svým
dítětkám «Pomni, že jsi jen prach a že v prach se
obrátiš.»

A podobně i my můžeme říci této literatuře:
«Pomni, že jsi jen kouř a že v kouř se obrátiš.»

OTON ZUPANČIČ:

V GALERII.

(PŘED BÍLKOVOU „KROPENKOU“.)

Byl před ním Kristus. Všeho lidstva hřích
mu tlačí hlavu, v mukách skloněnou,
bol všeho lidstva rety jeho kriví
a láska, láska line ze zraků
a odpuštění řine z očí mu
na ruce důvěřivě vztažené,
jež stočeny jsou v mísku prosebnou

Jak rád by poklekl a zbožně lkal
ty modlitby, jež dávno zapomněl,
a pak by vstal a vstana, opět kles'

Leč za ním právě přicházejí lidé.
On cítil, kterak na Kristovu líc
se upírá jich hled — a každý pohled ten

---

byl zneuctěním
tu na stěnu, zas v katalog a dál
k novému číslu s tváří kritickou.

A on by poklekl a hořce štkal

Netrpělivě čekal tmy. A řidič
byl za ním šum; poznámky duchaplné
již utichly; jen ještě poslední
pán s hlavou vztýčenou kol spěšně jde —
a jakoby se bránil komárům,
rukama mává: »Věru hanebné!«
A za ním stála štíhlá dívčina
s udivenými, velikými zraky,
s protestem hořkým v velkých očích těch,
a tise, odevzdaně: »Otče můj, a proč?«
prosily oči její mlčící.
»Toť hanebné! No, nestůj, ať jdem dál!«
Bol hluboký vryl opět nové vrásky
do tváře Kristovy, však jasněji
zas zazářila láska ve zraku:
všem pohledům i slovům odpuštění!
Ty štíhlá děvuško!

A teď je sám — v místnostech všude klid,
jen výkřik jediný
sem letěl k němu od stěn vzdálených,
až zachvěl se a rychle obrátil:
zrak surový naň přísně pohlížel —
i vstal a sklopiv hlavu, krácel pryč

A kráčel městem, zakrývaje oči,
a s Kristem v očích běžel od lidí,
spěchaje domů: nad postelí tam
na stěně visí . . . »Zbožně před ním klesnu
a vypovím mu všechno svoje žití,
vše přímo — já a nekonečný bol,
vše přímo — já a věčná jeho láska . . .«

Je doma: »Kriste!« — ale není tu,
jej marně vroucím všude hledá zrakem:
a místo Krista nahá odaliska
se stěny jemu kyne půvabně

A ve snách přišel s prosebnými zraky:
»Jsem zajat, hle! nuž hled mne vysvobodit!«
Nic jiného — a přece věděl vše
a všechno jasně zřel:
jak tlustý pán okrouhlých, tučných lící,
jenž směje se a ruce stále mne —
ten tlustý pán si sochu zakoupil
a postavil ji ve své četné sbírce
tam mezi Venuši a opilého Bakcha.
»Mé ctěné panstvo« — zřel je všechny jasně,
to panstvo ctěné i tlustého pána —
(jenž směje se a ruce stále mne)
»jen račte, prosím — poslední má kořist:
ve společnosti také Kristus — není-liž
to kontrast výtečný . . .?«

V tom probudil se náhle ze spánku:
»Ne, Kriste, Pane! Já tě neopustím!«

A byl tam zas. A sám. Hřeb prvý, druhý
a třetí vytažen již ze stěny —
jak slunce Kristu zazářila líc,
již brzy bude svoboden . V tom krok
o hladkou půdu zvonil dvorany —
a Kristus sesmutněl

A cítil zas,
jak surový hled naň se upírá

Ze sbírky »ČEZ PLAN«.

Přeložil KAREL KŘIVÝ.

KVĚTINA SVATOSTI

KVĚTINA SVATOSTI.

FLOR DE SANTIDAD od Valle-Inclana.
— Španělský básník Valle-Inclan, autor krásných Sonatas a této miniaturní nejnovější knížky, tištěné jako missál, jest v pravdě idealistou, jenž vidí mimo čas a prostor, a jenž rozjímá tento život pozemský, jak rozjímáme koberce. Všechny jeho osobnosti jakoby byly unikly ze světa legendárního, kde gesta jsou něžnější, příhody méně všední a duše méně obyčejné než ve světě Galdosů, Peredův atd.

Jeho obraznost jakoby se neživila ani v životě této země. Jest to paní samotářská, jež obývá, nikoliv ve věži ze slonoviny, avšak v gotické věži s krásnými malovanými okny.

Není druhého, jenž pěstuje prosu s tak horoucí vášní, jenž vyhledává tak zamilovaně malebné obrazy, jenž tolik by usiloval o zharmonisování své věty. Ani v Americe, kde Diaz-

---

Rodriguez, Amado Nervo, Emilio Coll, Ruben Dario, Leopoldo Lugones a jiní obrábějí jazyk jako zlatníci, není nikoho, jenž se zasvěcuje s tak naprostou a výlučnou zbožností umění psáti. — Valle-Inclan jest z téže rasy mystické, jak onen Fray Jean ze Segovie, ježž Heredia nám představuje v jistém sonetu, a jenž tráví celý život tím, že cisluje ve zlatě jedinou monstranci.

Zvláště v jeho poslední knize patrna jest tato ustavičná a úmorná zaujatost. — Námět jest velmi nepatrný. Jedná se o služebnou dívku ve venkovském dvoře, jež, hallucinována svatými příběhy, svedena jest jedné noci jakýmsi poutníkem, jenž jí vypravuje zázračné události; potom, jakmile pocítí ve svých útrokách plod své idylly, domnívá se, že byla oplodněna samým Bohem. Avšak tento nuzný děj slouží umělci dostatečně, by nám představil v řadě drahocenných tapisserií nejlíbeznější a nejrytmičtější obrazy. Uprostřed venkovské krajiny, něžně blede, mezi spanilými zimními obzory, celé lidstvo zlaté legendy putuje beze spěchu k zázračným kaplím chudičkými cestami. Slyšte :

»První přicházeli, když jitro běhalo se toliko sněhem, a poslední, když prchal večer dechnutím větru. A pořadem jak přicházeli jedni po druhých, posazovali se, čekajíce, přede dveře domů, v nichž chrti, uvázaní v předsíni, přijímali je svým štekotem. — Tito starci s dlouhými bílými vousy, tyto mladé ženy, jež nesly dítky své v náruči, tyto stařeny, samá vráska a třesoucí se, všichni prosili o almužnu, odzpěvující jednotvárný žalm.

Líbalí krajíček chleba, líbalí též ruku, jež jim ho podávala, a modlili se, by byly vždy duše milosrdné na zemi; modlili se k Svatému Jakubu a k Panně Marii.*

V těchto loudavých, hladových, fanatických a špinavých zástupech Adeža vyjímá se, jdouc za svým stádem mystických oveček a laskajíc se se svými přeludy, jako zjev Svaté Jenovefy ve freskách Puvis de Chavanne-a. I sám život jest tu pranepatrný. Venkov, stále venkov, samota a mlčení, bída a práce, jednotvárnost venkova. — Avšak v této samotě a v tomto mlčení duše pastýřky cítí se ustavičně obklopena vidinami. Upomínka na onoho poutníka, jenž jí použil k vlastní rozkoši v oné noci v jejím stáji, vypravuje jí o blažených mučednících, naplňuje její život. Vidí ho stále a všude. Jak jest krásný! Jak jest dobrý! — Vykouzlení těchto vidění jest jednou z těch vzácných stran, s nimiž současná literatura španělská může se vytasiti, aniž by se musela zardívati. — Celou vám ji tady předvedu:

«Poutník přetvořil se v těchto viděních pastevkyně. Hvězdná aureola ozařovala jeho hlavu kajícnou; podpíral se o svou stříbrnou poutnickou hůl; byly ze zlata lastury, jež mu visely s krku; z růženců, křížů, medaillek, jež trásly se na jeho prsou, linul se zbožný svit. Poutník kráčel zvolna po stezce, pokryté ostružinou. Trny drásaly jeho nahé nohy a z každé krůpěje krve vypučela lilie. Když vstupoval do chléva, krávy poklekaly těžkopádně, pes olizoval mu ruce a kos, jež pastýřka chovala v zajetí v kleci z vrbového

proutí, melodicky zpíval; a jeho hlas podobal se křišťálu. Poutník přišel, by vytrhl pastýřku z jejího otroctví, a též proto, by potrestal tvrdost a krutost pánů. Adeža cítila, jak se jí duše zaplavila světlem; zároveň slzy padaly v mlčení z jejích očí; plakala nad ovečkami, nad psem a nad kosem-zpěvákem, jež byla nucena opustiti. Poutník uhodnul její myšlénku; jakmile tedy vkročili na stezku, obrátil se a to stačilo, by se stal zázrak. Pastevkyně spatřila, kterak vycházejí ovce jedna za druhou; a kos vzlétnuv posadil se na její rameno; a pes přiblížil se k ní, by jí olizoval ruce.»

Ale ne, nevěřte, že by to byla první a poslední vzácná stránka této knížečky. V celém díle vidíte, s jakou úzkostlivostí a láskou byl tříben styl Valle-Inclanův. Nic z oné «snadnosti», o níž Baudelaire praví, že jest ohavností a jež jest tak hojná ve Španělsku. Každé slovo bylo přezkoušeno, převáženo jako perla, dříve než bylo navlečeno na své definitivní místo v růženci věty.

Ký div, že někteří rádi by jej zařadili mezi korektní spisovatele klassické. «Jest to spisovatel korektní, syn našich klasikův,» pravil onehdy osvícený Cavia. — A přece nic není falešnějšího.

Korektní? — Nikoliv! — Klassický? Tím méně! — A pak, i kdyby byl, co z toho plyne? Perez de Guzman jest také korektní; a Trigo též jest synem našich klasiků. . . Tyto chvalořeči vyvolávají ve mně myšlenky na madrigaly, v nichž se praví krásným ženám, že jsou ctnost-

ny . . Ó té korektnosti! Ó té ctnosti! Ó toho tradicionalismu! . Kdy pak se odhodlají naši pontifexové mluvití nám trochu méně o našich mladých?

Dle E. Gomeza Carrillona.

CAMILLE LEMONNIER

PRST BOŽÍ.

I.

Šířý kraj spí v hlubinách temnot, hrozných temnot prosincové noci, a nic se nehýbá v domě rolníkově, ani jeho žena, těžce chrupající po jeho boku, ani kolébky, z nichž se zdvihá zdlouhavé oddychování, ani pes, ztišený ve své budce, ani volí, roztažení v malátném teple chléva!

A pojednou Hlas jakýsi volá v mlčení tom — Rolníče, vstaň a jdi do města.

Poslušen jsa, sedlák se obléká, a jeho ruce pohybují se těžkým gestem lidí špatně procitlých. Stín tvoří kolem něho pevnou zeď, a přece vidí; jas line se z jeho zřítelnic, podobný bělosti plamene.

— Kam jdeš? ptá se ho jeho žena, jež cítí vedle sebe lože prázdné.

I odpovídá:

— Tam, kde mne čekají.

Diví se žena, a vzpřímíc se na posteli, táže se, kdo ho čeká.

— Nevím, praví, pokrčiv mírně rameny.

Tu nakvašená plísni ho trpkými, ostrými slovy, jež v jiné době mrskala by jeho uši jako třepení biče.

— Kohouti zpívali leda ve tvém mozku, muži; jistě jsi snědl nějakou neblahou čarodějnou zelinku. Lehni si sem ke mně, až se rozední.

— Nikoliv, odpovídá.

Závora odšoupla se pod jeho prsty; vychází, kliden jako člověk, jenž jde na nějakou noční práci; a zvolna, měkkým krokem somnambulů, kráčí černými mrákotami hrůz, jež z osudí noci rozlévají se po nivách.

Nač myslí ve své nejisté chůzi? Na hroudu země, již bude záhodno převraceti, až se vrátí, na nájemné, jež bude třeba zaplatiti za pět dní, na neústupné požadavky vlastníkovy; dumá o fatálnosti svého drsného a jednotvárného žití, jak o tom dumal včera, jak o tom dumati bude po všechny dny, jichž Bůh mu dopřeje; na nic jiného nemyslí. Ledový vítr tetelení způsobuje na jeho těle: a tam, snad to již blízká zora čeří dálavy, nebo jest to pouze stálé úporné dmutí noci? On neví a kráčí svou cestou.

Za svou kamennou ohradou město spí spánkem ztrnulým, ježž neruší ani bědování větrných

---

---

poryvů, ani přidušený zvuk tohoto kroku na mlčenlivých dlaždicích. Hrobka nehrouží se ve spirály pochmurnější než toto město do zasmušilé spleť svých křížovatek.

Bez rozpaku vstupuje muž do bludiště ulic s takovou jistotou, jakoby kráčel v poledním jasu. A přece nikdo mu neoznačil cestu, již má sledovati; avšak nic nezabrání, by nebyl v řečnou hodinu na místě, kdež má býti.

Od zatačky k zatačce, od rohu k rohu klikatí se, až vústí konečně na jakési náměstí beze stropu, na jehož okraji domy, seřaděné kruhovitě, jakoby čekaly na jeho příchod: a z druhého konce jakýsi neznámý kráčí k němu a a ptá se ho?

— Sedláče, kolik jest hodin?

Pozvedá hlavu k věži, již jediné větší spousta stínu dovoluje rozpoznati mezi ostatními domy, jak ona potopenými v sazové vlny noci. A nad válejícími se temnotami černý ciferník vzplanul náhle pro jeho oči odleskem zářivějším než skvělost požáru.

— Jsou čtyři hodiny, odpovídá.

Zdá se mu, že již viděl někde tohoto nočního chodce, jemuž nemohl rozeznati ani očí, ani čela; avšak nechť byly rysy jeho sebe zahalenější, zůstanou nezapomenutelně vryty do vlášení jeho mozku, lépe než kdyby slunce je ozářilo svým nesmazatelným světlem.

Sotva se cizinec vzdálil, venkovan znovu nastoupil cestu, již právě prošel, a týmž krokem těžkým, jímž došlapoval na dlažbu při příchodu,

kráčí labyrintem města, zčernalého a němého neméně než nějaká nekropole (město mrtvých). Tedy k vůli tomu, by přečetl hodiny na ciferníku věže, vykonal dvě míle cesty, i vrací se do svého domu, vítán jsa bučením probuzených krav, nespátřiv než onoho člověka, jehož si zapamatuje pro věčnost.

II.

Rok uplynul a hlas znovu volal v mlčení noci :

— Vstaň a jdi do města.

A jako prvníkrát, otrokem jsa velicí povinnosti, venkovan vstává; svým nemotorným pohybem zmítá hmatatelnými temnotami, jež jeho zřítelnice prožehují těkavými záblesky a mihotavým svitem.

— Kam jdeš? praví mu jeho žena, provázejíc to dvěma zívnutími.

I odpovídá:

— Tam, kde mne očekávají.

Věrna jsouc zákonu, jenž vlévá v ženu žízeň věčné zvědavosti, sedá si na postel a vyptává se na toho, jenž ho očekává.

Krčí rameny a odpovídá :

-- Nevím.

— Starý blouznile, křičí rozzlobena, tvůj mozek stal se jistotně kořistí nějaké zhoubné horečky, protože považuješ za hlas Kokrháče hluk větru v komíně. Lehni si do postele a lež, až bude den.

Kolébky otrásají se nárazy maličkých, kteří

vřískají, a z pozadí budky své pes, rozdrážděný těmito pronikavými nářky, prodlužuje chraptivé vytí, zatím co, rozpoután, déšť bičuje svými důtkami střechu, jejíž trámoví praští jako v obratlech zápasníka v okamžiku, když má upadnouti.

— Nikoliv, odpovídá rolník.

Přirazil dvěře svého začazeného obydlí a kráčí pod mrazivým lijavcem, shrben, bojuje se severákem. Kroupy chřestí o jeho kosti, bouře třepe s ním jako s hadýrkem, a on dumá o svém domku na sbor, jenž se kymácí, o svém stohu sena, jež rve vitr, myslí na svou polovici, jež skuhrá v tuto hodinu pod peřinou, zkroucená hostcem; a nemyslí na nic jiného: avšak to by pohnulo k návratu kohokoliv jiného. On však jde krokem odměřeným a pevným, jako člověk, jenž jest jist, že přijde ve svou hodinu.

Stromy, plůtky z chrastí, chýže se střechami doškovými mizí ponenáhlu za ním: vchází do zdi města, a právě tak, jak v oné loňské noci, trpný, vstupuje do ulic naplněných temnotami. Žádný svit nezaleskne se v tomto dmoucím se moři stínů; avšak nohy jeho unášejí jej vítězněji než kdyby ho někdo vedl s lucernou. Rozsáhlá budova týčí se na konci, podobná noci, jež jakoby zkamomněla, a lampy, jimiž plápolají vysoká okna tu a tam proražená do zdi, ještě více přispívají k její černotě.

Brána zejíc otevřena jest před hrubou touto bytostí, jež má posloužiti osudům, a lovdavě, poddán neznámo jaké ruce, jež ho vede, slézá

---

stupně schodiště žulového, na jehož nejvyšších stupních šest četníků, s rukou přiloženou na mušketách, ztuhle týčí své prkenné postavy.

Kliden a němý, venkovan prochází středem této skupiny, aniž by ho kdo zadržel; a pojednou ocitá se v sále, v němž pod rozpjatýma pažema velikého Krista zasedají soudcové, černě odění. Vysoké oblouky kleneb ozařovány jsou mihotavými odlesky svítilen, jež, plížíce se krok za krokem, osvětlují třesoucími se skvrnami dav, rádce a úředníky, veřejného žalobce a tam dole, ve smutečném polostíně, kde, jako prorocké upozornění, jakoby vládla již temnota žalářů bez přiměří, bez oddechu, bledý obličej muže, jenž má právě býti odsouzen.

Mlčení hrobů rozpíná se nad nehýbajícím se shromážděním; avšak pojednou tato slova, zvukně presidentem pronešená, zaznívají pod němými stropy, s hlukem kamene, hroutícího se propastí.

— Obviněný, Bůh jest svědek, že jedině alibi mohlo by vás zachrániti. Kde jste byl v hodinu tohoto hanebného zločinu?

Ubožák se pozdvihuje se své lavice a odpovídá:

— Byl jsem na náměstí; jakýsi sedlák šel kolem; ptal jsem se ho, kolik jest hodin; odpovětil mi: »Čtyři hodiny.«

— Jak se jmenuje?

— Nevím.

— Kde bydlí?

— Nevím.

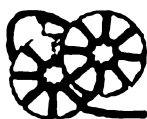

— Poznal byste snad, obviněný, tohoto člověka?

V hrůzách agonie, celý zoufalý, bezvládným a loudavým pohybem otáčí hlavu k chmurnému zástupu, nacpanému v posluchárně. Všemu byl bezpochyby konec a poprava měla býti pronesena, když, vzpřáhnuv obě ruce s šílenou zbesilostí ztroskotance, jenž uvidí poletovati po vlnách prkno spásy:

— Tuhle jest! zařval hlasem vášnivým a strašným.

A tento výkřik nevinného zavzněl městem jako hrom a jako polnice.

SMĚŤ Z AREOPAGU.

- - SCHOLIE JOSEFA FLORIANA. - -

---

podivem přijata zpráva, že velký počet našich tak zv. katolických časopisů neotiskl *Motu Proprio*, jež nikoliv snad dle přání, nýbrž dle výslovného rozkazu Svaté Stolicе měl kde který časopis otisknouti a kromě toho i slíbiti, že bude zbožně dbáno jeho pravidel.

S rozhořčením toto konstatováno a jednosvorně usneseno, že se jednotlivé časopisy vybidnou, by v nejbližších číslech učinily, co již dávno bylo jejich nejsvětější povinností.

Zjištěno, že v naší „křesťanské“ veřejnosti velice se rozmáhá v nejnovějších dnech jméno Viktora Foerstra. Prý to zrovna prší zakázkami s nebe našich rozhodujících tomuto karikaturistovi andělů, svatých a světic Božích. Do Staré Říše namaloval oltářní obraz Všech Svatých (od oka odhadnuto, asi za 300 zl.), vyrobil též křížovou cestu, poněkud lacinější, a namaluje ještě obrázky na korouhve. Ví-li pak umělecký svět o tomto Viktoru Foerstru v négligé? Kterak to popadl za pravý konec tento umělec, oblíbený ve farských čelednících! Svým uměním nectí sice ani Otce ani Matky, avšak jisti jsme, že se mu dobře povede na zemi. Neboť za tím účelem, by se stal brzy veřejnou osobou, přibíjel před nedávnem program svůj na zadní vrátka Nového Života dp. Dostála-Lutinova a dosud píše jméno své pod oferty svého umění (ceny, bohužel, nejsou uvedeny), vyvěšované na obednění Kazatelny dp. Vaňka.

Rozhodnuto, by se mu důtka neudílela a by se ponechal na pokoji; milost tato propůjčuje se mu k vůli jedné dobré stránce jeho obrazů. Což nenabádá dílo jeho k tomu, bychom zavírali pečlivě okénka duše před jeho výrobky a nenutí mermomoci, bychom se s všemožným úsilím pohružovali ve vniterná rozjímání?

Tichý l'Idée (Prvotiny kacíře) novelly, studie, skizzy. Praha-Trenčín — 1905.

Velkolepý, astrálně cudný pyj Tichýho L' Idea,

jež jako velkou voskovici velikonoční staví k evangelické straně oltáře svého Krista, v tomto dile obzvláště plaje ztopořený, v bledomodrém zápalu, stále jsa pohotovč, by oplodňoval, kdykoliv by z panny, jež mu stává modelem k obrazu Matky, bylo záhodno učiniti matku skutečnou, k vůli věrnějšímu vystižení.

Tyto Prvotiny kacíře neprodleně, bez průtažných odvolání vhozeny do ohně a svědomitě spáleny. P. Tichý L'Idée propuštěn sice na svobodu, zakázán mu však vstup do Studia, dokud tuhým pokáním nesmyl by tyto své prašiviny.

Rozhledy v č. 22. t. r. 1905 obírají se Záloženskými úpadky, Verlainem, Reformami v Rusku, Literaturou, Politikou, Hospodářstvím sociálním a jinými užitečnými věcmi. Lítost všeobecná, že do prachu této začazené hospody často vrženy bývají perly Regnierovy, medové pláсты Maeterlinckovy a jiné vzácné předměty. Skvostně se zde však vyjímá H. Fierens-Gevaert s takovýmito oslovinami:

„Huysmans, Leon Bloy, tito oba se svými ohromnými vlohami nic jiného (nejsou) nežli švindléři zanícení! Pocházejí od Barbeye d'Aurevillyho, od Baudelaira a ne od Chateaubrianda. Není to jemný cit Verlainův, který je strhl, ale literární úspěch Sagesse.“

Zlomyslnost nebo hloupost spisovatelova jest evidentní. Literární úspěch Sagesse strhl Leona Bloy k náboženskému zanícení! Zapotřebí jen

srovnati data vydání knih obou spisovatelů. Moudrosti Verlainově přece předcházeli Objevitel Globu a jiná díla Leona Bloy, již tehdy sršící nejšarlachovějším katolicismem. Zasneme nad povrchností a ledajakostí kritiků, jinak dosti snaživých, kteří nedovedou si náboženské zanícení ničím kloudnějším vyložití než zevnějším napodobením. Kdo dnes pochopí, že náboženské zanícení v tomto smyslu, žizeň po absolutním, dychtění po zřídlech Svaté Moudrosti jsou takřka synonymní rčení?

Z dopisu přítele :

Jest tomu dávno, co jsem četl poprvé Bytost od Paula Adama a nevím, jaký dojem bych zakusil teď, kdybych znovu ji přečetl, avšak pamatuju se, že v oné době našel jsem v ní plno talentu, plno umění.

Jaký to nadaný člověk, tento Paul Adam ! Teď píše bídě a nemá již ni jediné idee, jež by vybočovala z blbého běhu moderního života.

Peníze zabíjejí všechny tyto nadané lidi. Počinají děly, jež překvapují ; potom ještě jednu nebo dvě věci velmi dobré ; potom oddají se žurnalismu, by vydělali 500 fr. měsíčně ; a tu jest s nimi konec : bohatnou a hloupnou a kromě toho připravují se o svůj styl.

Paul Adam stal se dnes velmi usviněným pánem .“

Z jiného dopisu téhož:

„Přičiním se všemožně, bych vám vyhledal Bytost od Paula Adama. Nicméně nemyslete, že najdete v této knize slávu středověku, jak píšete; Paul Adam jest příliš pohanem, než aby něco podobného vytvořil.

Avšak jeho kniha jest skvostná barvou ve smyslu knih Delacourových, na něž jste mne upozornil, ba mnohem lepší “

Mladý p. farář P., pečlivě, švihácky vyfintěný, kráčí za bílého dne městečkem. Přejme mu toho. Kterak však pojmenovati tu okolnost, že má v ústech dýmku, velikosti obvyklé dýmky zednické, a bafčí na veřejné silnici, jež jest hlavní ulicí městečka, jako starý veterán, k podivu venkovanů, ve své hodnosti syna svatého Norberta?

A ještě: dp. Š., premonstrát téhož kláštera, jede kolem oken, vzhůru do kopce po silnici městečkem na velocipedu, s podkasaným svrchníkem, takže ze zadu jest viděti — a to zvláště bije do očí u kněze trochu dobře živeného —, jak svaly stehenní a v kříži pracují namáhavě na vytlačování stupátek. Žák sv. Norberta na velocipedu!

Bychom našli pravé slovo pro tyto klášterníky, představme si svatého Norberta s dýmku nebo cigárou v ústech, byť pod stinnými klenbami nejnepřístupnější klášterské samoty.

A, bychom ještě spíše pochopili, oč se jedná, vyrveme násilím velikého toho světce ze zlatého rámce slavných románských dob a posadíme ho na tento nástroj internacionálních giglat. Tím obdržíme svatého Norberta na velocipedu! — a to in Festo Inventionis S. Crucis.

Z dopisu příteli:

„Zazlívám vám velice, že do tak hloupého časopisu — nemožno říci ani prasáckého, rouhačného atp., čímž by se mu prokázala veliká čest — do tak hloupého časopisu, jakým je DVACÁTÝ VĚK, zanášíte své věci a že nevymluvíte p. Bílkovi podobnou profanaci předmětů, zobrazujících naše Nejsvětější a Nejdrahocennější Tajemství. Nerad vidím, když se tím vylepují besídky. Hnusem však žaludek se mi obrací, když se dopouští, by se svatými symboly vykrašlovaly veřejné záchody, jakým jest tento fanfárový Dvacátý Věk.

Přemýšlejte o nebezpečí všech škol, časopi-seckých pak zvláště. Vzávejte bl. Raymunda Lulla, a on vyprosí vám milost, byste poznal, zda se časy změnily neb nezměnily. On ve svém věku právem hádal se s nevěrci a vcházel do jejich škol; mohl se dočkati, když ne důvodů, aspoň pádných pěstí muslimanských a tím aspoň obětovati Pravdě trochu toho mučednictví. Ve vašem případě však? Poněvadž v oné Meditaci nenaskytla se příležitost, byste s úctou vysloviti mohl plným

její Jménem Nejsvětějším Marii Pannu, Bohorodičku, bez poskvrny hříchu prvotního počatou, a Církev pod neomylným Římským papežem, nynějším Piem X., — a pro p. l' Idéa štěstí, že se nenaskytla, ani on by byl neuveřejnil, ačkoliv se chlubí nejrozsáhlejší Volností myšlení a Svobodou Umění — každý, kdo ji bude čísti v řadě prašivého neřádu, přehlédne hlavní věc a zařadí vše do okkultistické mlhy a mezi spiritistické mátohy. Či myslíte opravdu, že má tento velkohubý časopis jiných čtenářů?

Pan l' Idée jest zvláštní typ necudů (viz Prvotiny Kacíře), užiraných žádostivosti plození, bojících se však — v duchovním a literárním smyslu tak mluvím — stavu manželského i — kurev. „Velkolepý, astrálně cudný pyj l' Idéův atd .“

Náběh k článku o nebezpečí škol. —

Nebylo tak velké toto nebezpečí v prvních dobách křesťanství. Tam, jakmile učitel počal prašivět, vše zdravé od něho odtáhlo a on, zůstav sám se svými, byl patrný. Každý věděl, že tam to zahrívá. Církev mohla ihned vysloviti své anathema a to tím snáze, že ti, kteří opustili smrduté, ne že by snad prostě odešli a dále si semeníště moru nevšíмали. Příliš věděli, že mor miluje roztažitelnost jako víra. A proto hned se obraceli s celým arsenálem svých zbraní proti všem, k vůli nimž hned ve Starém Zákoně skrze proroky a v Novém

skrze apoštoly Duch Svatý sestoupiti musel k „dobytku, hovědům, hampejzníkům, bezbožníkům, synům zlořečenství, k studnicím bez vody, mlhám vichry zbouřeným, k psům navracujícím se k svému vývratku a sviním, umytým v kašti bláta“, by je věrně zkonkretnil očím smrtelníků a tak vzbudil v nich spásonosnou ošklivost.

Tam v těch jitřních hodinách Pravdy vše bylo jako po dlouhém zdravém vyspání a zrak nebyl zakysaný.

Hůře již k polednímu, ve věku Středním, kdy škola, jež má pracovati k svému odstoupení, k tomu, by přestala býti, začala zapouštěti kořeny a uplatňovat trvání své existence; kdy škola, jež jest chatrným ciboriem Pravdy, začala nad Pravdu se vyvyšovati a poutati ji v járho, podobně jako rozbujněné tělo rádo duši svazuje. Známo, jak si na sobě začínají zakládat tehdejší university. I vlajku národnostní vztyčují na své ploché střechy bez věží.

— Vyžeň Němce, cizozemce, křičí Hus na krále a král vyhání Němce, by universita přestala býti universitou a by stala se národní. Kdyby král byl jasnovidnější, byl by vyhnal tehdy všechny školo-metské pedanty i s Husem z království a nedošlo by tak záhy ku škole národní a rána housenek, předpověděná Joelem, byla by aspoň na několik století zadržena.

To však všechno k vůli tomu, by se písmo naplnila. Nuže, jsme ve stadiu housenek. Jsme svědky této rány. A tak jest hrozná, že nevidíme prostředku, jímž by člověk mohl vlastníma rukama pohubit, co neprodyšnou, dusivou kože-

šinou chlupatých těl svých obtáči rašící ratolistky nevinných duší. Kdyby nebyl slíben Oheň, beznadějně by člověk svěsiti musel ruce. Ale Oheň jest slíben a Oheň přijde! Tou útěchou posilnění, pozastavme se teď bez bázně u duchomoren těchto věků postních.

Dvojit forma škol se ustálila.

Předně v podobě budov, kam nuceně proti vůli nebo dobrovolně jest sháněn „drobný brav“ (Joel) našich školácků národních, a studentů středních i vysokých, pod chřestačky pastevců s ustáleným platem.

A pak v podobě časopisů, žurnálů, revuí, jež sice, pokud se platů týká, nejsou mnohdy na tom tak dobře, jež však čím dál tím více se rozmáhají na úkor knihy a díla vůbec. Tohle jest nejnebezpečnější druh škol. To jest vrchol nebezpečí.

Kdož pak ty první přijímá dnes vážně? Že se zvětšují, že se rozšiřují bez ustání, to přec nikomu nemusí vaditi. Trpí vodnatelností od počátku, a toto rozšiřování a zvětšování jest prostě bubření, známka to brzkého skonu. Marně zákon stahuje je obručemi svých paragrafů, marně brání se lazebníkům, by vhodným bodnutím provedli nanejvýš nutnou operaci, bez milosti zhynou, rozpuknuvše se a zalknuvše se spoustami materie, již život jejich — jaká to parodie těhotenství? — vyklenul se a jež zaleje jim hrud, jazyk i hlavu. Kdož by tedy čekal na porod ženy vodnaté, s níž loyálně souloží tolik jalových ploditelů?

Ale ty, jež honosí se jakousi svěžestí mladosti,

nepřekročivše ještě věk. v němž vše nové počíná se znechucovati, ty, k vůli nimž, věřte tomu, že jen k vůli nim, — inženýři nastavěli železnic, telegrafů, telefonů a všechny ostatní druhy moderního formanstva, by se rychle dopravovaly do lebečných stanic všeho teď vzdělaného produkty duchů zpravodajských ze všech koutů světa, ty, o nichž Barbey d'Aurevilly napsal, že jsou železnicemi lži,*) ty nehonosí se žaludkem, jenž jest schopen zvrátiti mršinu. Toť poslední stadium školy, toť v průběhu školských dějin staroba, jež pod sebe dělá. Neboť ne, že by se ku př. takový Dvacátý Věk něčeho štítil. Dospěv k Svobodě Umění a k Volnosti Smýšlení, vše pozře, vše pohodlně, bez obtíží propustí svými střevy, jež v přítomném ročníku se rozšířila, by ani sem tam z nepozornosti předložené perly příliš neškrábaly a nezpůsobovaly obtíže. A právě v tom spočívá nebezpečí skryté, že všechno klidně spolknou. Nebezpečí pro ony drahokamy a perly, jež se jim předloží. Neboť co tisíceletí navykli si duchové povznešení hledati jen v knihách pevně sponami uzamčených, v obrazech pevně zarámcovaných, ve výklencích chrámů pevně vyzděných, dnes aby hledali na hnojištích těchto papírů, mezi třpytnými vývratky psův a ožralé literární sběře.

A tak pomalu dech se krátí, dech se krátí

---

*) Když nic jiného se nedokáže děsnou válkou Rusko-Japonskou, tož jistě naprostá zbytečnost denního, ba týdenního periodického tisku. Nesmíme však příliš věc tu rozváděti. Kde kdo hodil by nám na mísu takovýto nevývratný argument: A co by začali lidé, kteří se tím živí?

S horečnou zvědavostí a neukojitelnou žízňí shání se svět po novinkách a drobnůstkách vědeckých, uměleckých a náboženských, stává se tím nezpůsobilý k požívání Vědy, Umění a Boha. To pracující k poslední hodině srkají poslední viatikum svých zbídačelých a vyprahlých duší

Připravuje se.

Druhý cyklus («KAPLIČKA») SOUBORNÝCH PRACÍ FRANTIŠKA BÍLKA.

LEON BLOY / Výklad obecných rčení;
silný svazek, brož. asi za 3 K.

RAMON LULL / Kniha o Příteli a Miláčku,
překládá Sigismund Bouška. S výzdobou Františka Bílka.

M. MAETERLINCK / Poklad pokorných,
překládá Marie Kalašová.

Dr. ALOIS LANG / Jacopone da Todi.

ARNOŠT HELLO / Člověk, překládá Josef Florian.

ARNOŠT HELLO / Renan, Německo a atheismus v XIX. století, překládá Josef Florian.

ŽIVOT SVATÉHO MENRÁDA dle starého vydání z 15. století s dřevoryty téže doby, překládá Josef Ševčík.

WL. REYMONT / Pouť na Jasnou Goru,
překládá Karel Křivý.

vydává své svazky 8krát až 10krát do roka ve formátě menším a větším, jak toho kdy rozsáhlost textův a velikost vyobrazení vyžadují.

vědomo jsou si toho, že práce svobodná jest neplodnější, ponechává úplnou volnost těm, kdož v něm pracují; netřeba připomínati, že jedině na autory spadá zodpovědnost za vše v něm uveřejňované; ti zůstávají trvalými pány plodův svých i po uveřejnění Studiem.

vydává tak, že jednotlivá čísla tvoří celky pro sebe, a prodává je za cenu, řídící se velikostí a obsahem svazku. Kdo nevrátí nechť kterékoliv číslo průběhem týdne, považuje se za majitele jeho, a nezaplatí-li průběhem dvou týdnův obnos na svazcích uváděný, za dlužníka.

ze zaslaných děl tištěných ponechá si pouze ta, o nichž se usoudí, že jsou hodna zmínky a záznamu, a jež se skutečně ve Studiu uvedou. Ostatní vrací, nebo, budou-li zaslána „zdarma“, pálí. Výměnu časopisů vyjedná si v soukromí.

Pořadatel, vydavatel i nakladatel **JAKUB DEML**, sídlem v Babicích, p. Lesonice, Morava. Tiskl Josef Jahoda, knihtiskař v Mor. Budějovicích.
